

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลทั่วไปของตำบลแม่สอย

ที่ตั้ง ตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหนึ่งใน 6 ตำบลของอำเภอจอมทอง ซึ่งอยู่ทางตอนกลางของอำเภอจอมทอง มีทั้งพื้นที่ราบและเป็นภูเขาไม่สูงมาก ซึ่งมีอาณาเขตพอสั่งเขปดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับ ต.สบเตี๊ยะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

ทิศใต้ ติดกับ ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

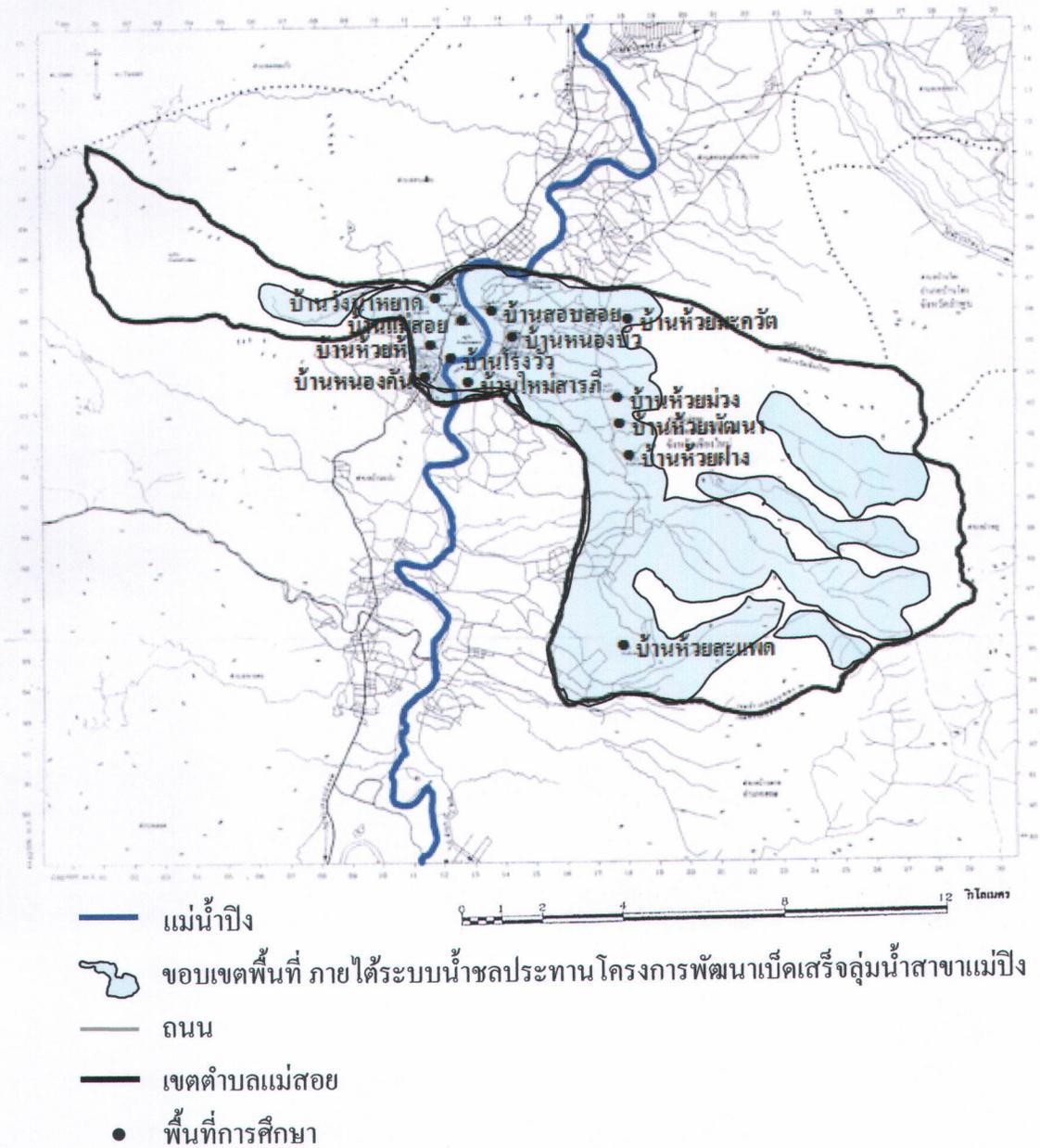
ทิศตะวันออก ติดกับ ต.หนองปลาสาวย อ.บ้านโฮ้ง จ.ลำพูน

ทิศตะวันตก ติดกับ ต.คอยแก้ว และ ต.บ้านแปะ อ.จอมทอง จ.เชียงใหม่

สภาพพื้นที่ ตำบลแม่สอย มีจำนวนประชากรประมาณ 7,972 คน คิดเป็นครอบครัว 2,029 หลังคาเรือน มี 14 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหนองคัน หมู่ที่ 2 บ้านวังน้ำหยาด หมู่ที่ 3 บ้านแม่สอย หมู่ที่ 4 บ้านใหม่สารภี หมู่ที่ 5 บ้านโรงวัว หมู่ที่ 6 บ้านหนองบัว หมู่ที่ 7 บ้านสบสอย หมู่ที่ 8 บ้านห้วยฝาง หมู่ที่ 9 บ้านห้วยสะแพด หมู่ที่ 10 บ้านห้วยม่วง หมู่ที่ 11 บ้านห้วยห้า หมู่ที่ 12 บ้านห้วยมะควัด หมู่ที่ 13 บ้านห้วยพัฒนา และหมู่ที่ 14 บ้านป่ากล้วยพัฒนา (ไม่ได้ทำการศึกษา) ประชากรตำบลแม่สอยส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนลำไย ทำไร่ และมีอาชีพรองคือ รับจ้าง ค้าขาย ทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า และอื่นๆ

ทรัพยากรดินและส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย และ ดินภูเขา มีแม่น้ำปิงไหลผ่านบ้านวังน้ำหยาด บ้านแม่สอย บ้านใหม่สารภี และ บ้านห้วยห้า นอกจากนี้ในตำบลแม่สอยมีระบบชลประทานจากโครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่ปิงที่ใช้เครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้าสูบน้ำจากแม่น้ำปิงมากักเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่ปิดกั้นลำห้วยสาขาของห้วยม่วง ห้วยสะแพด ห้วยยอน ซึ่งทำให้ตำบลแม่สอยมีน้ำใช้ในบางพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 70 ดังภาพที่ 2

สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ตำบลแม่สอย เป็นพื้นที่ราบสลับกับเขา ซึ่งเกษตรกรปลูกลำไยทั้งในที่ราบ และที่ดอน

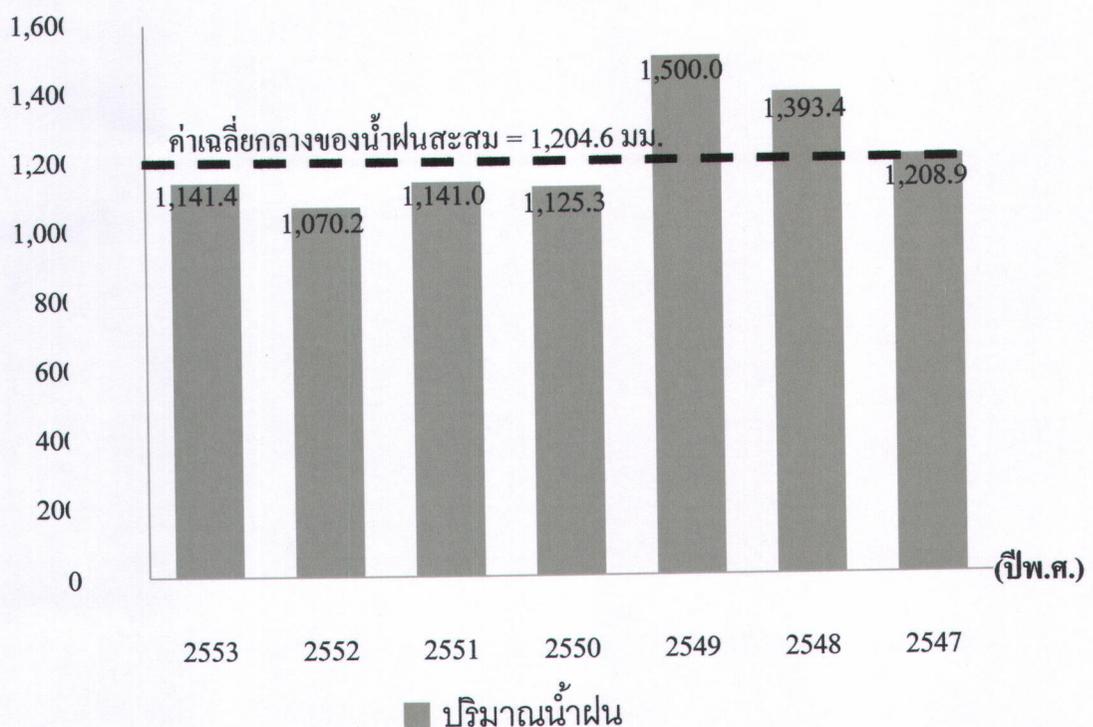

ภาพที่ 2 พื้นที่ศึกษาในตำบลแม่สอย อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
 ที่มา : ปรับปรุงจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สอย (2554)

ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนสะสมรายปีในปี พ.ศ. 2547 ถึง พ.ศ. 2553 ของประเทศไทยจาก ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ พบว่าค่าเฉลี่ยกลางของน้ำฝนสะสมเฉลี่ยรายปีมีค่าเท่ากับ 1,204.6 มิลลิเมตร ซึ่งปีที่มีปริมาณน้ำฝนน้อยต่ำกว่าค่าปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยกลาง ได้แก่ ปี พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีปริมาณน้ำฝนสะสมเฉลี่ยรายปีเท่ากับ 1,098.3 1,070.2 1,156.0 และ 1,141.4 มิลลิเมตรต่อปี ตามลำดับ ดังภาพที่ 3

ปริมาณน้ำฝน(มิลลิเมตร)

ภาพที่ 3 ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายเดือนระหว่างปีพ.ศ. 2545 - 2554

ที่มา: ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ (2554)

จำนวนวันที่ฝนตก

จำนวนวันที่ฝนตกระหว่างปีพ.ศ. 2545 ถึง 2554 จากศูนย์อุตุนิยมวิทยาเชียงใหม่ พบว่ามีค่าเฉลี่ยวันที่ฝนตกในช่วงฤดูฝน คือ 15 วัน ซึ่งปีที่มีจำนวนวันที่ฝนตกน้อยกว่าค่าเฉลี่ยคือ ปี พ.ศ. 2546 และ พ.ศ. 2553 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยวันที่ฝนตกในช่วงฤดูฝน คือ 9 และ 8 วัน ตามลำดับ ส่วนช่วงที่มีจำนวนวันที่ฝนตกน้อยกว่าค่าเฉลี่ย และมีผลต่อจำนวนผลผลิตลำไยคือช่วงเดือน มกราคม ถึง เดือน มิถุนายน ของปี พ.ศ 2553 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนวันที่ฝนตกของจังหวัดเชียงใหม่ในรอบ 10 ปี (ปีพ.ศ. 2545 - 2554)

	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
2545	1	2	2	6	17	13	15	25	24	9	7	4	125
2546	3	0	6	6	10	19	13	14	19	5	1	1	97
2547	1	1	0	10	23	21	26	18	18	9	5	0	132
2548	0	1	3	6	13	24	17	23	21	12	5	5	130
2549	0	0	2	16	15	21	21	25	19	10	0	0	129
2550	0	0	0	7	23	13	17	17	20	9	10	0	116
2551	4	9	8	20	22	22	24	25	22	18	8	1	183
2552	0	0	4	11	18	19	21	20	18	12	0	1	124
2553	3	0	2	2	9	12	22	26	17	16	0	3	112
2554	2	1	7	15	21	18	17	25	24	-	-	-	130

ที่มา: ศูนย์อุตุนิยมวิทยาเชียงใหม่ (2554)

อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศ

อุณหภูมิระหว่างปีพ.ศ. 2545 ถึง 2554 ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล 312.0 เมตร จากศูนย์อุตุนิยมวิทยาเชียงใหม่พบว่าปีพ.ศ. 2553 พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2554 มีอุณหภูมิเฉลี่ยเท่ากับ 27.3 26.5 และ 26.0 ตามลำดับ ส่วนความชื้นในอากาศ พบว่า ความชื้นในอากาศมีน้อยที่สุดในปี พ.ศ. 2553 พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 68.0 70.2 และ 71.5 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 อุณหภูมิเฉลี่ยจังหวัดเชียงใหม่ในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2554)

ปี พ.ศ.	ความกดอากาศ (hPa)			อุณหภูมิ (°C)			ความชื้น (%)			น้ำระเหย (มิลลิเมตร)
	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	
2545	85.3	85.3	85.3	30.4	20.4	25.4	90.6	90.0	90.3	0.6
2546	1,011.5	1,003.3	1,009.1	31.7	20.9	25.6	92.5	52.1	74.8	6.8
2547	1,011.6	1,003.4	1,009.0	31.9	20.6	25.6	90.3	51.2	72.8	5.0
2548	1,011.2	1,005.5	1,008.7	32.7	21.0	25.9	92.6	54.0	75.6	4.8
2549	1,011.2	1,005.6	1,008.8	32.4	20.5	25.6	94.8	54.9	77.4	4.9
2550	1,011.2	1,005.6	1,008.7	31.9	20.7	25.6	91.9	52.6	74.8	4.2
2551	1,012.2	1,006.4	1,009.7	32.2	21.7	26.2	89.1	48.9	71.5	4.3
2552	1,012.1	1,006.3	1,009.5	32.7	21.7	26.5	88.6	47.2	70.2	4.2
2553	1,012.4	1,006.1	1,009.7	33.5	22.2	27.3	87.0	45.7	68.0	4.6
2554	1,012.3	1,006.6	1,009.7	31.7	21.6	26.0	90.6	51.6	73.6	3.7

หมายเหตุ : วัดที่ความสูงจากระดับน้ำทะเล 312.0 เมตร

ที่มา: ศูนย์อุตุนิยมวิทยาเชียงใหม่ (2554)

การปลูกลำไยในจังหวัดเชียงใหม่

ลำไย เข้ามาประเทศไทยเมื่อประมาณ ปีพ.ศ. 2439 โดยชาวจีนผู้หนึ่งได้นำลำไย จำนวน 5 ต้นมาถวายเจ้าดารารัศมี ซึ่งเป็นพระราชชายาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โดยเจ้าดารารัศมีได้แบ่งลำไยไว้ปลูกที่กรุงเทพฯ จำนวน 2 ต้น ส่วนอีก 3 ต้น ได้มอบให้เจ้าน้อยต้น ณ เชียงใหม่ ผู้เป็นน้องชายนำไปปลูกที่จังหวัดเชียงใหม่ ณ บ้านน้ำโถ้ง ตำบลสมแม่ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ในหลายปีต่อมาลำไยต้นนั้นก็เจริญเติบโตแล้วออกผลขยายพันธุ์กันสืบมา (เคลินิวส์, 2548) ส่วนในการปลูกลำไยในอำเภอจอมทองนั้น ไม่มีรายงาน

ที่แน่ชัด แต่ในปัจจุบันพบว่า พันธุ์ลำไยที่นิยมปลูกในตำบลแม่สอย คือ พันธุ์คอ หรือ อีคอ ซึ่งเป็นลำไยพันธุ์เบา ออกดอกและเก็บผลผลิตก่อนพันธุ์อื่นๆ สามารถให้ผลผลิตในปริมาณสูง และมีราคาสูง สามารถเจริญเติบโตดีในเชิงใหม่ โดยเฉพาะในดินอุดมสมบูรณ์ และมีน้ำเพียงพอ ทนแล้งได้ดีปานกลาง ลำไยพันธุ์คอสามารถแบ่งตามสีของยอดอ่อนได้ 2 ชนิดคือ 1) อีคอดยอดแดง ซึ่งเจริญเติบโตเร็วมากเมื่อเปรียบเทียบกับอีคอดเขียว ลำต้นแข็งแรง ไม่หักหักได้ง่าย เปลือกลำต้นสีน้ำตาลปนแดง ใบแบนสีแดงปัจจุบันคอดยอดแดงไม่ค่อยนิยมปลูก เนื่องจากออกดอกติดผลไม่ดี และเมื่อผลเริ่มสุกถ้าเก็บไม่ทันผลจะร่วงเสียหายมาก 2) อีคอดเขียว มีลักษณะต้นคล้ายอีคอดแดง แต่ใบอ่อนเป็นสีเขียว ออกดอกติดผลง่ายแต่อาจไม่สม่ำเสมอ (กรมวิชาการเกษตร, 2551)

การผลิตลำไยในตำบลแม่สอย มีการผลิต 3 แบบคือ ผลิตลำไยในฤดู ผลิตลำไยนอกฤดู และผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดู ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปฏิทินการผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดู

ระยะของลำไย	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ตัดแต่งกิ่ง							←→					
รดสาร โพแทสเซียม คลอไรด์												
ออกดอก และ ผสมเกสร	←→						←→					
ติดผล			←→							←→		
เก็บเกี่ยว							←→					

หมายเหตุ : ←→ หมายถึง การผลิตลำไยในฤดู

←-----> หมายถึง การผลิตลำไยนอกฤดู

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร (2554)

4.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจพบว่า เกษตรผู้ปลูกลำไยในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ สามารถจำแนกตามรูปแบบการผลิตลำไยที่มีลักษณะแตกต่างกันได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว 2) กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป และ 3) กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การผลิตลำไย และอาชีพอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		รวม (n=248)	
	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. หนองคัน	5	2.0	13	5.2	1	0.4	20	8.1
2. วังน้ำหยาด	4	1.6	15	6.0	1	0.4	19	7.7
3. แม่สอย	3	1.2	17	6.9	1	0.4	24	9.7
4. ใหม่สารภี	4	1.6	12	4.8	2	0.8	17	6.9
5. โรงวัว	4	1.6	10	4.0	3	1.2	16	6.5
6. หนองบัว	3	1.2	11	4.4	3	1.2	15	6.0
7. สบสอย	3	1.2	14	5.6	4	1.6	24	9.7
8. ห้วยฝาง	2	0.8	12	4.8	5	2.0	18	7.3
9. ห้วยสะแพด	7	2.8	10	4.0	2	0.8	18	7.3
10. ห้วยม่วง	11	4.4	8	3.2	2	0.8	24	9.7
11. ห้วยห้า	4	1.6	11	4.4	2	0.8	15	6.0
12. ห้วยมะควัด	8	3.2	9	3.6	3	1.2	20	8.1
13. ห้วยพัฒนา	10	4.0	8	3.2	1	0.4	18	7.3
รวม	68	27.4	150	60.5	30	12.1	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย สถานภาพผู้ให้ข้อมูล อายุเฉลี่ย ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ของทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปลูกลำไย อย่างเดียวส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นร้อยละ 89.7 รองลงมา เป็นคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ 10.3 กลุ่มผู้ปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นร้อยละ 93.3 รองลงมาเป็นคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ร้อยละ 6.7 กลุ่มผู้ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่เป็นคนในท้องถิ่นร้อยละ 63.3 รองลงมาเป็นคนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ร้อยละ 36.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล

ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
1.เป็นคนใน ท้องถิ่น	61	89.7	140	93.3	19	63.3	220	88.7
2.เป็นคนที่ ย้ายเข้ามาอยู่ ใหม่	7	10.3	10	6.7	11	36.7	28	11.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

อายุเฉลี่ยหัวหน้าครัวเรือนจากการสำรวจ พบว่ามีค่าเฉลี่ย 41.35 ปี อายุมากที่สุดคือ 65 ปี น้อยที่สุด คือ 25 ปี โดยกลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี รองลงมา มีอายุมากกว่า 60 ปี และมีอายุระหว่าง 31 ถึง 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.5 16.2 และ 14.7 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี และมีอายุระหว่าง 20 ถึง 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.0 8.0 และ 13.3 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี และมีอายุระหว่าง 31 ถึง 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.7 23.3 และ 16.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 อายุของหัวหน้าครัวเรือน

อายุ (ปี)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
20-30	5	7.4	18	12.0	4	13.3	27	10.9
31-40	10	14.7	16	10.7	5	16.7	31	12.5
41-50	33	48.5	87	58.0	14	46.7	134	54.0
51-60	9	13.2	20	13.3	7	23.3	36	14.5
มากกว่า 60	11	16.2	9	6.0	-	-	20	8.1
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

อายุต่ำสุด 25 ปี

สูงสุด 65 ปี

ค่าเฉลี่ย 41.35 ปี

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.37

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยเฉลี่ย พบว่ามีสมาชิกเฉลี่ยประมาณ 4.32 คนต่อครัวเรือน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด คือ 6 คนต่อครัวเรือน และมีสมาชิกในครัวเรือนน้อยที่สุดคือ 2 คนต่อครัวเรือน ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มผู้ปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 3 ถึง 4 คน รองลงมามีสมาชิกในครัวเรือน 5 ถึง 6 คน และมีสมาชิกในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 69.1 16.2 และ 14.7 ตามลำดับ กลุ่มผู้ปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 3 ถึง 4 คน รองลงมามีสมาชิกในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน และมีสมาชิกในครัวเรือน 5 ถึง 6 คิดเป็นร้อยละ 90.7 5.3 และ 4.0 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มผู้ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 3 ถึง 4 คน รองลงมามีสมาชิกในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน และมีสมาชิกในครัวเรือน 5 ถึง 6 คิดเป็นร้อยละ 76.7 13.3 และ 10.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สมาชิกใน ครอบครัว (คน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
1-2	10	14.7	8	5.3	4	13.3	22	8.9
3-4	47	69.1	136	90.7	23	76.7	206	83.1
5-6	11	16.2	6	4.0	3	10.0	20	8.1
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

สมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 2 คน

สูงสุด 6 คน

ค่าเฉลี่ย 4.32 คน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.39

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตรแบบเต็มเวลาต่อปี พบว่ามีแรงงานสูงสุด 3 คน น้อยที่สุด 1 คน ซึ่งพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังมีส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน รองลงมาคือมีแรงงานในครัวเรือน 3 ถึง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 82.2 และ 11.8 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน มีแรงงานในครัวเรือน 3 ถึง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 98.7 และ 1.3 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไยปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 100 นอกจากนี้ยังพบว่า การดูแลรักษาและให้น้ำ ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก ยกเว้นการเก็บเกี่ยวผลผลิตใช้วิธีจ้างเหมาพ่อค้าที่มารับซื้อผลผลิตให้เก็บเกี่ยวและตัดแต่งกิ่ง ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือนแบบเต็มเวลาต่อปี

แรงงาน เต็มเวลา (คน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
1-2	60	88.2	148	98.7	30	100	238	96.0
3-4	8	11.8	2	1.3	-	-	10	4.0
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

จำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน

สูงสุด 3 คน

ค่าเฉลี่ย 2.1 คน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.17

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ทำการเกษตรแบบบางเวลาต่อปี พบว่ามีแรงงานสูงสุด 4 คน น้อยที่สุด 1 คน ซึ่งพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพพบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังมีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน รองลงมาคือมีแรงงานในครัวเรือน 3 ถึง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 95.6 และ 4.4 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน รองลงมาคือมีแรงงานในครัวเรือน 3 ถึง 4 คนคิดเป็นร้อยละ 97.3 และ 2.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือน 1 ถึง 2 คน รองลงมาคือมีแรงงานในครัวเรือน 3 ถึง 4 คิดเป็นร้อยละ 86.7 และ 13.3 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนประกอบไปด้วยผู้สูงอายุ และเด็กในวัยเรียนที่สามารถช่วยงานได้เป็นครั้งคราวในช่วงปิดเทอม ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือนแบบบางเวลาต่อปี

แรงงาน บางเวลา (คน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
1-2	65	95.6	146	97.3	26	86.7	237	95.6
3-4	3	4.4	4	2.7	4	13.3	11	4.4
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

จำนวนแรงงานต่ำสุด 1 คน

สูงสุด 4 คน

ค่าเฉลี่ย 1.4 คน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.34

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว พบว่ากลุ่มผู้ปลูกถ่ายอย่างเดียว ไม่ได้เรียนหนังสือ รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น และสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 48.5 33.8 และ 10.3 ตามลำดับ กลุ่มผู้ปลูกถ่ายและรับจ้างทั่วไป สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 45.3 16.0 และ 15.3 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มผู้ปลูกถ่าย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย และไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 36.7 26.7 และ 20.0 ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว

ระดับการศึกษา	ปลูกถ่าย อย่างเดียว		ปลูกถ่าย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกถ่าย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
ไม่ได้เรียน หนังสือ	33	48.5	13	8.7	5	16.7	51	20.6
ป. 4	23	33.8	68	45.3	6	20.0	97	39.1
ป. 6	7	10.3	23	15.3	8	26.7	38	15.3
ม. 3	3	4.4	24	16.0	11	36.7	38	15.3
ม. 6	2	2.9	16	10.7	-	-	18	7.3
อนุปริญญา	-	-	4	2.7	-	-	4	1.6
ปริญญาตรี	-	-	1	0.7	-	-	1	0.4
สูงกว่า ปริญญาตรี	-	-	1	0.7	-	-	1	0.4
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ประสบการณ์การปลูกลำไย

ประสบการณ์การปลูกลำไยพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนั้นมีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 11 ถึง 20 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ในการปลูกลำไย มากกว่า 30 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 1 ถึง 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.9 26.5 และ 22.19 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 21 ถึง 30 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยมากกว่า 30 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 11 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 29.3 และ 24.0 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 11 ถึง 20 ปี รองลงมา มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 1 ถึง 10 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกลำไยระหว่าง 21 ถึง 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 53.3 26.7 และ 13.3 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ประสบการณ์การปลูกลำไย

ประสบการณ์ ในการปลูก (ปี)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
1-10	15	22.1	20	13.3	8	26.7	43	17.3
11-20	21	30.9	36	24.0	16	53.3	73	29.4
21-30	14	20.6	50	33.3	4	13.3	68	27.4
มากกว่า 31 ปี	18	26.5	44	29.3	2	6.7	64	25.9
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ประสบการณ์การปลูกลำไย ต่ำสุด 5 ปี

สูงสุด 34 ปี

ค่าเฉลี่ย 11.89 ปี

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.09

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

การเป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากลุ่มผู้ปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่เป็นสมาชิก ธ.ก.ส. รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และเป็นสมาชิกกลุ่มใช้น้ำจากพลังงานไฟฟ้า คิดเป็นร้อยละ 100 83.8 และ 70.6 ตามลำดับ กลุ่มผู้ปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มใช้น้ำจากพลังงานไฟฟ้า และเป็นสมาชิก ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 85.3 68.7 และ 50.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มผู้ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มใช้น้ำจากพลังงานไฟฟ้า รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร และเป็นสมาชิก ธ.ก.ส. คิดเป็นร้อยละ 83.3 76.7 และ 53.3 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ร้านค้าขายสารเคมีเกษตรในท้องถิ่นมีบริการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร โดย ให้เกษตรกรไปยืมปุ๋ยและสารเคมีมาใช้ก่อน เมื่อมีรายได้จากการขายผลผลิตแล้วค่อยนำมาจ่ายทีหลัง โดยคิดดอกเบี้ยเป็นรายเดือนร้อยละ 3 ซึ่งได้จัดกลุ่มไว้ใน อื่นๆ ดังตาราง 13

ตารางที่ 13 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)	
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	-		15	10.0	6	20.0
ธ.ก.ส.	68	100	76	50.7	16	53.3
กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	57	83.8	128	85.3	23	76.7
กลุ่มใช้น้ำจากพลังงานไฟฟ้า	48	70.6	103	68.7	25	83.3
อื่นๆ เช่น สมาชิกร้านค้า	30	44.1	67	44.7	14	46.7

หมายเหตุ: เกษตรกรเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่ม

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

สถานภาพการถือครองที่ดิน

จำนวนการถือครองที่ดินการปลูกลำไยทั้งหมดพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีจำนวนการถือครองที่ดินเฉลี่ย 4.8 ไร่ต่อครัวเรือน มีจำนวนการถือครองที่ดินการเกษตรสูงสุด 6.0 ไร่ต่อครัวเรือน และมีจำนวนการถือครองที่ดินน้อยที่สุด 4.0 ไร่ ซึ่งถ้าพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวทั้งหมดมีการถือครองที่ดิน 5 ถึง 6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีการถือครองที่ดิน 3 ถึง 4 ไร่ รองลงมา มีการถือครองที่ดิน 5 ถึง 6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 78.7 และ 21.3 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป มีการถือครองที่ดิน 3 ถึง 4 ไร่ รองลงมา มีการถือครองที่ดิน 5 ถึง 6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.3 และ 16.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนการถือครองที่ดินการปลูกลำไยทั้งหมด

การถือ ครองที่ดิน (ไร่)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
3-4	-	-	118	78.7	25	83.3	143	57.7
5-6	68	100	32	21.3	5	16.7	105	42.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

จำนวนการถือครองที่ดินต่ำสุด 4 ไร่/ครัวเรือน

ค่าเฉลี่ย 4.8 ไร่/ครัวเรือน

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

สูงสุด 6 ไร่/ครัวเรือน

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.4

การถือครองที่ดินการปลูกลำไยทั้งหมด

พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวทั้งหมดมีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเอง และมีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 81.3 และ 18.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไยปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเอง และมีที่ดินปลูกลำไยเป็นของตนเองและเช่าผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 63.3 และ 36.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การถือครองที่ดินการปลูกลำไยทั้งหมด

การถือครอง ที่ดิน	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
1.ของตนเอง ทั้งหมด	68	100	122	81.3	19	63.3	209	84.3
2.เช่าผู้อื่น ทั้งหมด	-	-	-	-	-	-	-	-
3.ของตนเอง และเช่าผู้อื่น	-	-	28	18.7	11	36.7	39	15.7
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

การถือครองที่ดินส่วนใหญ่เป็นลักษณะ 1) มีที่ดินของตนเองทั้งหมด 2) มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าพื้นที่เพิ่ม ซึ่งในส่วนของเช่าพื้นที่เพิ่ม ได้จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ การเช่าพื้นที่อื่นที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน และการเช่าพื้นที่อื่นที่อยู่คนละหมู่บ้าน พบว่า การเช่าพื้นที่เพิ่มส่วนใหญ่เป็นการเช่าแบบการเช่าพื้นที่อื่นที่อยู่คนละหมู่บ้าน

จากตารางที่ 15 จำนวนการถือครองที่ดินและจำนวนการเช่าที่ดินของเกษตรกรกลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปจำนวน 28 ครัวเรือน และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปจำนวน 11 ครัวเรือน พบว่า กลุ่มกลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ เช่าจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ รองลงมาที่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ เช่าจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 67.9 และ 32.1 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ เช่าจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ รองลงมาที่มีที่ดินเป็นของตนเองจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ เช่าจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.6 และ 36.4 ตามลำดับ ซึ่งค่าเช่าที่ดินเฉลี่ยอยู่ที่ 135 บาทต่อไร่ต่อปี ส่วนกลุ่มที่มีที่ดินของตนเองและเช่าผู้อื่น มีที่ดินของตนเองเฉลี่ย 3.5 ไร่ และเช่าที่ดินเฉลี่ยคนละ 1.5 ไร่ ดังตารางที่ 16

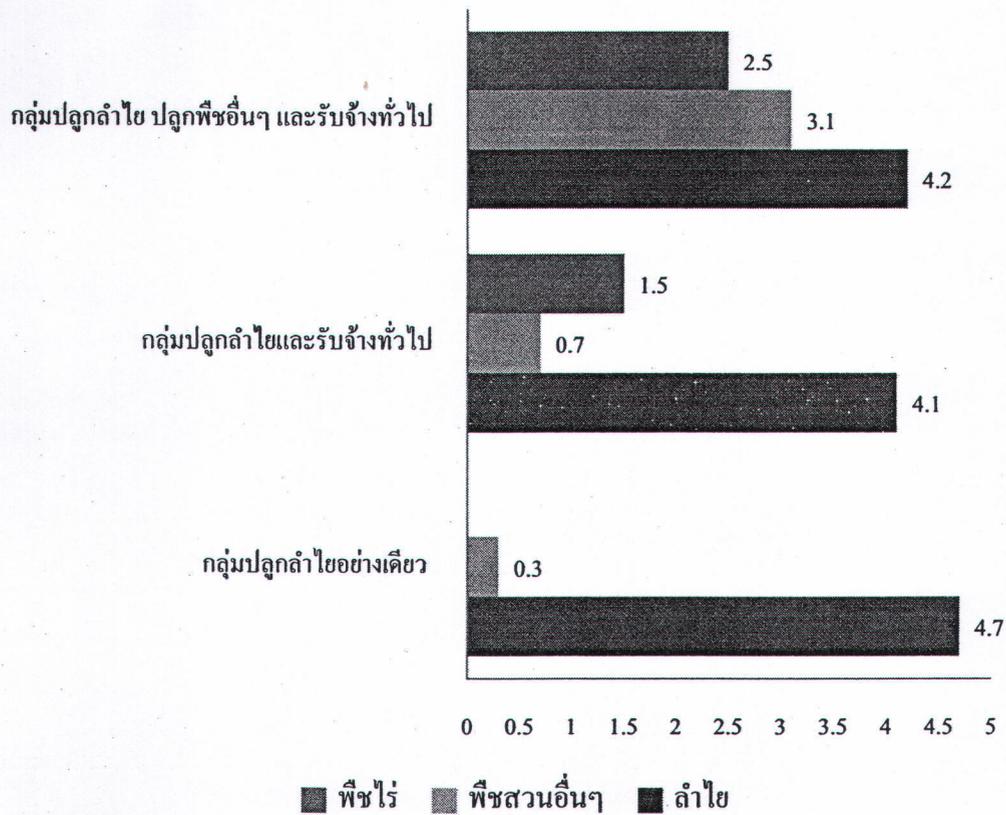
ตารางที่ 16 จำนวนการถือครองที่ดินและจำนวนการเช่าที่ดินของเกษตรกร

การถือครองที่ดิน (ไร่)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป	
	จำนวน (n=28)	ร้อยละ	จำนวน (n=11)	ร้อยละ
ของตนเอง 1-2 ไร่ เช่า 3-4 ไร่	9	32.1	4	36.4
ของตนเอง 3-4 ไร่ เช่า 1-2 ไร่	18	67.9	7	63.6
รวม	28	100	11	100

จำนวนการถือครองที่ดินต่ำสุด 2 ไร่/ครัวเรือน สูงสุด 4 ไร่/ครัวเรือน
ค่าเฉลี่ยการมีที่ดินของตนเอง 3.5 ไร่/ครัวเรือน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.3
ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ขนาดพื้นที่การปลูกพืชชนิดอื่นๆ

จากการสุ่มตัวอย่างสำรวจจำนวน 248 คนพบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ปลูกลำไย และพืชสวนอื่นๆ เฉลี่ย 4.7 และ 0.3 ไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ปลูกลำไย ปลูกพืชไร่ และปลูกพืชสวนอื่นๆ เฉลี่ย 4.1 1.5 และ 0.7 ไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ปลูกลำไย ปลูกพืชสวนอื่นๆ และปลูกพืชไร่ 4.2 3.1 และ 2.5 ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าพืชไร่ที่นิยมปลูกได้แก่ ข้าว และข้าวโพด ซึ่งข้าวเกษตรกรปลูกไว้บริโภคในครัวเรือน ส่วนพืชสวนอื่นๆ เช่น พริก กะหล่ำปลี คะน้า ผักบุ้ง หอม ผักกาด และ ผักสวนครัวทั่วไปไว้ใช้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่าย ดังรูปที่ 4

ภาพที่ 4 ขนาดพื้นที่การปลูกพืชชนิดอื่นๆ (ค่าเฉลี่ย)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ตำแหน่งพื้นที่การผลิตลำไย

จากการสำรวจพบว่าตำแหน่งพื้นที่ดินในการผลิตลำไย พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่มีตำแหน่งพื้นที่ดินอยู่ในเขตชลประทาน รองลงมาอยู่ในเขตชลประทานและไม่อยู่ในเขตชลประทาน และไม่อยู่ในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 63.2 27.9 และ 8.8 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป มีตำแหน่งพื้นที่ดินอยู่ในเขตชลประทานและไม่อยู่ในเขตชลประทาน รองลงมาอยู่ในเขตชลประทาน และไม่อยู่ในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 45.3 28.7 และ 26.0 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีตำแหน่งพื้นที่ดินอยู่ในเขตชลประทาน รองลงมาอยู่ในเขตชลประทานและอยู่นอกเขตชลประทาน และอยู่นอกเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 50.0 26.7 และ 23.3 ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ตำแหน่งพื้นที่การผลิตลำไย

ตำแหน่งที่ดิน	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
1.อยู่ในเขต ชลประทาน	43	63.2	43	28.7	7	23.3	93	37.5
2.ไม่อยู่ในเขต ชลประทาน	6	8.8	39	26.0	15	50.0	60	24.2
3.อยู่ในเขต ชลประทาน และ ไม่อยู่ในเขต ชลประทาน*	19	27.9	68	45.3	8	26.7	95	38.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

* หมายถึง: อยู่ในเขตชลประทานและไม่อยู่ในเขตชลประทาน หมายถึง เกษตรกร มีแปลงปลูกลำไย 2 แปลง ซึ่งมีบางแปลงอยู่ในเขตชลประทาน และมีบางแปลงอยู่นอกเขตชลประทาน

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จากตารางที่ 17 อธิบายเพิ่มเติมได้ว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมียขนาดพื้นที่ดินปลูกลำไยอยู่ในเขตชลประทานและอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 19 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มียขนาดพื้นที่ดินปลูกลำไยอยู่ในเขตชลประทานจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ และอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีขนาดพื้นที่ดินปลูกลำไยอยู่ในเขตชลประทานและอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 68 ครัวเรือน ส่วนใหญ่มียขนาดพื้นที่ดินอยู่ในเขตชลประทานจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ และอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ รองลงมามีขนาดพื้นที่ดินอยู่ในเขตชลประทานจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ และอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 82.4 และ 17.6 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลุกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มียขนาดพื้นที่ดินปลูกลำไยอยู่ในเขตชลประทานจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ และอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ รองลงมามีขนาดพื้นที่ดินอยู่ในเขตชลประทานจำนวน 3 ถึง 4 ไร่ และอยู่นอกเขตชลประทานจำนวน 1 ถึง 2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 65.5 และ 37.5 ตามลำดับดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ขนาดพื้นที่ดินปลูกลำไยที่อยู่ในเขตชลประทานและอยู่นอกในเขตชลประทาน

ตำแหน่งที่ดิน	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=19)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=68)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=8)
1. ในเขตชลประทาน 1 – 2 ไร่ และ อยู่นอกเขตชลประทาน 3 – 4 ไร่	19 (100)	56 (82.4)	5 (62.5)
2. ในเขตชลประทาน 3 – 4 ไร่ และ อยู่นอกเขตชลประทาน 1 – 2 ไร่	-	12 (17.6)	3 (37.5)
รวมร้อยละ	19 (100)	68 (100)	8 (100)

จำนวนพื้นที่ดินที่อยู่ในเขตชลประทานต่ำสุด 1.5 ไร่/ครัวเรือน สูงสุด 4.5 ไร่/ครัวเรือน
ค่าเฉลี่ยพื้นที่ดินที่อยู่ในเขตชลประทาน 3.2 ไร่/ครัวเรือน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.1
ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ลักษณะพื้นที่ปลูกกล้วย

ลักษณะพื้นที่ปลูกกล้วยจากการสำรวจพบว่าพื้นที่ปลูกกล้วยส่วนใหญ่อยู่พื้นที่ดอน ซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา และพื้นที่ราบลุ่มซึ่งอยู่บนพื้นราบทั่วไปมีความลาดชันไม่มากนัก คิดเป็นร้อยละ 67.3 และ 32.7 ตามลำดับ ถ้าพิจารณาตามการจำแนกตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกกล้วยอย่างเดียวส่วนใหญ่ปลูกกล้วยในพื้นที่ราบลุ่ม และปลูกกล้วยในพื้นที่ดอนคิดเป็นร้อยละ 58.8 และ 41.2 ตามลำดับ กลุ่มปลูกกล้วยและรับจ้างทั่วไป ปลูกกล้วยในพื้นที่ดอน และพื้นที่ราบลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ 20.0 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกกล้วย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ปลูกกล้วยในพื้นที่ดอน และพื้นที่ราบลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 63.3 และ 36.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ลักษณะพื้นที่ปลูกกล้วย

ลักษณะพื้นที่	ปลูกกล้วยอย่างเดียว		ปลูกกล้วยและรับจ้างทั่วไป		ปลูกกล้วยปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
พื้นที่ดอน	28	41.2	120	80	19	63.3	167	67.3
พื้นที่ราบลุ่ม	40	58.8	30	20	11	36.7	81	32.7
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความเหมาะสมของที่ตั้งของสวนลำไย

จากการสำรวจ โดยการสัมภาษณ์ พบว่า ความเหมาะสมของที่ตั้งของสวนลำไยของ ทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม และ ไม่มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 84.7 และ 15.3 ตามลำดับซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีความเห็นว่าที่ตั้งของสวนลำไยมีความเหมาะสม และ ไม่มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 88.2 และ 11.8 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป มีความเห็นว่าที่ตั้งของสวนลำไย มีความเหมาะสม และ ไม่มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 85.3 และ 14.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป มีความเห็นว่าที่ตั้งของสวนลำไย มีความเหมาะสม และ ไม่มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 73.3 และ 26.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 20

นอกจากนี้ยังพบว่าเหตุผลส่วนใหญ่ที่ได้จากการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ปลูกลำไยที่มีที่ตั้งสวนลำไยอยู่ในพื้นที่ราบ มีความเห็นว่าที่ตั้งมีความเหมาะสม เพราะมีอุณหภูมิเหมาะแก่การปลูกลำไย มีน้ำดี ดินดี ใกล้เคียงจำหน่ายสินค้า และที่ตั้งสวนลำไยใกล้บ้าน เป็นต้น ส่วนกลุ่มผู้ปลูกลำไยที่มีที่ตั้งสวนลำไยอยู่บนพื้นที่ดอน มีความเห็นว่าที่ตั้งสวนลำไยไม่มีความเหมาะสม คือ ดินไม่ดี มีน้ำไม่เพียงพอในบางปี และการขนส่งผลผลิตไม่สะดวก เป็นต้น

ตารางที่ 20 ความเหมาะสมของที่ตั้งของสวนลำไย

ที่ตั้งของ สวนลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
เหมาะสม	60	88.2	128	85.3	22	73.3	210	84.7
ไม่เหมาะสม	8	11.8	22	14.7	8	26.7	38	15.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ลักษณะดินที่ปลูกลำไย

ลักษณะดินที่ปลูกลำไยพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรให้ข้อมูลว่าดินในตำบลแม่สอย มี 3 ลักษณะคือ ดินร่วน ดินเหนียวปนทราย และดินร่วนปนทราย ซึ่งเกษตรกรให้ข้อมูลว่าดินที่ชุ่มน้ำดีที่สุดคือดินเหนียวปนทราย รองลงมาคือดินร่วน และดินร่วนปนทรายตาม ลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณาตามกลุ่มอาชีพจะพบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยุ่ส่วนใหญ่ พื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินร่วน รองลงมาพื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทราย และพื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย คิดเป็นร้อยละ 55.9 26.5 และ 17.6 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป พื้นที่ดินปลูกลำไยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทราย รองลงมา พื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินร่วน และพื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย คิดเป็นร้อยละ 73.3 14.7 และ 12.0 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่พื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทราย รองลงมา พื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย และพื้นที่ดินปลูกลำไยมีลักษณะเป็นดินร่วน คิดเป็นร้อยละ 63.3 20.0 และ 16.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ลักษณะดินที่ปลูกลำไย

ลักษณะดิน	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
1.ดินร่วน	38	55.9	22	14.7	5	16.7	65	26.2
2.ดินเหนียว ปนทราย	18	26.5	110	73.3	19	63.3	147	59.3
3.ดินร่วน ปนทราย	12	17.6	18	12.0	6	20.0	36	14.5
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

แหล่งน้ำหลักในการผลิตลำไย

แหล่งน้ำหลักในการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำจากน้ำฝนเป็นหลัก และใช้น้ำบาดาล น้ำจากระบบชลประทาน และน้ำจากสระน้ำ เสริมในกรณีที่ฝนไม่ตก ซึ่งน้ำฝนที่ใช้ในการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดูสามารถใช้ได้ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึง เดือนสิงหาคม โดยที่ไม่ต้องใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่นๆ นอกจากนี้ เกษตรกรระบุว่าพื้นที่ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับกับที่ราบและพื้นที่ลุ่มแม่น้ำ โดยแหล่งน้ำของระบบชลประทานมาจากแม่น้ำปิงที่ใช้เครื่องสูบน้ำโดยพลังงานไฟฟ้าจากหน่วยงานของรัฐ สูบน้ำไปไว้ในอ่างเก็บน้ำ และในพื้นที่ตำบลแม่สอยยังมีอ่างเก็บน้ำห้วยม่วง อ่างเก็บน้ำห้วยปู้ อ่างเก็บน้ำห้วยสะแพด อ่างเก็บน้ำห้วยมะควัด และอ่างเก็บน้ำโป่งฝาง ที่เป็นระบบชลประทานครอบคลุมทั้ง 13 หมู่บ้านที่อยู่ในความดูแลของ โครงการพัฒนาเบ็ดเสร็จลุ่มน้ำสาขาแม่น้ำปิง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยุส่วนใหญ่ ใช้แหล่งน้ำหลักในการผลิตลำไยนอกจากน้ำฝน คือ ชลประทานและน้ำบาดาล คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาใช้เฉพาะน้ำจากชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 38.2 และใช้เฉพาะน้ำบาดาล คิดเป็นร้อยละ 8.8 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำหลักในการผลิตลำไยนอกจากน้ำฝน คือ ชลประทานและน้ำบาดาล คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาใช้แหล่งน้ำจากชลประทานและจากสระน้ำ คิดเป็นร้อยละ 22.7 และใช้เฉพาะน้ำบาดาลคิดเป็นร้อยละ 15.3 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปใช้แหล่งน้ำหลักในการผลิตลำไยนอกจากน้ำฝน คือ ชลประทานและสระน้ำ คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาใช้เฉพาะน้ำจากชลประทานคิดเป็นร้อยละ 43.3 และใช้แหล่งน้ำจากชลประทานและจากสระน้ำ คิดเป็นร้อยละ 26.7 ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แหล่งน้ำหลักในการผลิตลำไย

แหล่งน้ำหลัก ในการผลิตลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้าง ทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้าง ทั่วไป (n=30)	รวม (n=248)
น้ำบาดาล	6 (8.8)	23 (15.3)	2 (6.7)	31 (12.5)
น้ำชลประทาน	26 (38.2)	9 (6.0)	13 (43.3)	48 (19.4)
ชลประทาน และ น้ำบาดาล	36 (52.9)	84 (56.0)	8 (26.7)	128 (19.4)
ชลประทาน และ สระน้ำ	-	34 (22.7)	17 (56.7)	41 (16.5)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

หมายเหตุ: เกษตรกรใช้น้ำฝนเป็นหลัก และใช้แหล่งน้ำจากตารางที่ 22 เสริมจากน้ำฝน
ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความคิดเห็นลักษณะของดินที่ผลิตลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2554

การผลิตลำไยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2554 เกษตรกรได้ให้ความคิดเห็นเรื่องดิน โดยผู้สัมภาษณ์ได้เจาะจงประเด็นดังนี้ ความร่วนซุยของดิน การอุ้มน้ำ การระบายน้ำของดิน และความยากในการไถพรวนดิน ซึ่งพบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมีความคิดเห็นว่าความร่วนซุยของดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมามีความคิดเห็นว่าความยากในการไถพรวนดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 67.6 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นว่าการอุ้มน้ำของดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 84.0 รองลงมามีความคิดเห็นว่าการระบายน้ำของดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 74.0 และมีความคิดเห็นว่าความร่วนซุยของดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 73.3 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นว่าการอุ้มน้ำของดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมามีความคิดเห็นว่าความยากในการไถพรวนดินเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 43.3 และมีความคิดเห็นว่าการระบายน้ำของดิน เท่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 40.0 ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ความคิดเห็นลักษณะของดินที่ผลิตลำไย

ความคิดเห็น	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)			ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)			ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		
	ลดลง	เท่า เดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่า เดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
1.ความร่วน ซุยของดิน	11 (16.2)	49 (72.0)	8 (11.8)	20 (13.3)	110 (73.3)	20 (13.3)	6 (20.0)	10 (33.3)	14 (46.7)
2.การอุ้มน้ำ ของดิน	35 (51.5)	23 (33.8)	10 (14.7)	14 (9.3)	126 (84.0)	10 (6.7)	10 (33.3)	15 (50.0)	5 (16.7)
3.การระบาย น้ำของดิน	23 (33.8)	33 (48.5)	12 (17.6)	24 (16.0)	111 (74.0)	15 (10.0)	8 (26.7)	12 (40.0)	10 (33.3)
4.ความยากใน การไถพรวน ดิน	12 (17.6)	46 (67.6)	10 (14.7)	35 (23.3)	97 (64.7)	18 (12.0)	8 (26.7)	13 (43.3)	9 (30.0)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ด้านความอุดมสมบูรณ์ พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่าดินที่ทำการปลูกลำไยมีความอุดมสมบูรณ์ดี โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ใต้เดือนดินเป็นจำนวนมากและดินร่วนซุยดี และมีความเห็นดินที่ทำการปลูกลำไยไม่มีความอุดมสมบูรณ์ เพราะดินไม่อุ้มน้ำและมีหินปะปนอยู่ในดินมาก โดยคิดเป็นร้อยละ 79.8 และ 2.2 ตามลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณาแบ่งตามกลุ่มอาชีพพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยว ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดินมีความอุดมสมบูรณ์ดี และมีความเห็นว่าดินที่ทำการปลูกลำไยไม่มีความอุดมสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 58.8 และ 41.2 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าดินที่ทำการปลูกลำไยมีความอุดมสมบูรณ์ดี และมีความเห็นว่าดินที่ทำการปลูกลำไยไม่มีความอุดมสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 89.3 และ 10.7 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีความเห็นว่าดินที่ทำการปลูกลำไยมีความอุดมสมบูรณ์ดี และมีความเห็นว่าดินที่ทำการปลูกลำไยไม่มีความอุดมสมบูรณ์ คิดเป็นร้อยละ 63.3 และ 36.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ปลูกลำไย อย่างเดี่ยว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ดี	40	58.8	134	89.3	19	63.3	193	79.8
ไม่ดี	28	41.2	16	10.7	11	36.7	55	20.2
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณน้ำในการผลิตลำไยช่วง 10 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ถึง 2554

จากการสัมภาษณ์ตัวอย่างกลุ่มเกษตรกร พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำในแหล่งเก็บน้ำที่ใช้ผลิตลำไยลดลง คิดเป็นร้อยละ 98.5 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำจากน้ำฝนในช่วงผลิตลำไยลดลงคิดเป็นร้อยละ 86.8 และมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของน้ำที่นำมาใช้ผลิตลำไยลดลงคิดเป็นร้อยละ 79.4 มีความคิดเห็นว่าการขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไย และปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 22.1 เท่ากัน รองลงมา มีความเห็นว่าปริมาณน้ำจากน้ำฝนในช่วงผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.2 และมีความคิดเห็นว่าการขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไย และปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ผลิตลำไยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 77.9 เท่ากัน รองลงมา มีความคิดเห็นว่าคุณภาพของน้ำที่นำมาใช้ผลิตลำไยมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 5.9 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำในแหล่งเก็บน้ำที่ใช้ผลิตลำไยลดลง คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำจากน้ำฝนในช่วงผลิตลำไยลดลง คิดเป็นร้อยละ 96.0 และมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของน้ำที่นำมาใช้ในการผลิตลำไยลดลง คิดเป็นร้อยละ 84.7 มีความคิดเห็นว่าคุณภาพของน้ำที่นำมาใช้ผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 13.3 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าการขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 10.7 และมีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 8.0 มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ผลิตลำไยเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 92.0 รองลงมา มีความคิดเห็นว่า การขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 89.3 และมีความคิดเห็นว่าคุณภาพของน้ำที่นำมาใช้ผลิตลำไยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 2.0 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำจาก น้ำฝนในช่วงผลิตลำไย และปริมาณน้ำในแหล่งเก็บน้ำที่ใช้ผลิตลำไยมีปริมาณลดลง คิดเป็นร้อยละ 90.0 เท่ากัน รองลงมา มีความคิดเห็นว่าคุณภาพของน้ำที่นำมาใช้ผลิตลำไยลดลง คิดเป็นร้อยละ 73.3 มีความคิดเห็นว่าการขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 30 และมีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำในแหล่งเก็บน้ำที่ใช้ผลิตลำไยเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 10.0 มีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำที่ต้องการใช้ผลิตลำไยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.0 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าการขาดแคลนน้ำในการผลิตลำไยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 60.0 และมีความคิดเห็นว่าปริมาณน้ำจาก น้ำฝนในช่วงผลิตลำไยเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.7 ดังตารางที่ 25

นอกจากนี้เกษตรกรยังระบุว่าสาเหตุทำให้คุณภาพน้ำที่นำมาใช้ผลิตลำไยไม่ดีคือน้ำมีตะกอนและขี้เลนมาก ทำให้เกิดการอุดตันในเครื่องสูบน้ำ ส่งผลให้เครื่องสูบน้ำเสีย และระบุดึงปริมาณน้ำที่ผลิตลำไยที่มีความต้องการมากขึ้นว่าต้นลำไยมีขนาดใหญ่ขึ้นและความชื้นในอากาศมีน้อยทำให้ต้นลำไยคายน้ำมากซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้โดยให้น้ำลำไย

ตารางที่ 25 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปริมาณน้ำ และคุณภาพน้ำในการผลิตลำไยช่วง 10 ปี
(ปีพ.ศ. 2545 - 2554)

ความคิดเห็น เกี่ยวกับปริมาณน้ำ	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)			ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)			ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น
1. ปริมาณน้ำจาก น้ำฝนในช่วงผลิต ลำไย	59 (86.8)	9 (13.2)	-	144 (96.0)	5 (3.3)	1 (0.7)	27 (90.0)	1 (3.3)	2 (6.7)
2. ปริมาณน้ำใน แหล่งเก็บน้ำที่ใช้ ผลิตลำไย	67 (98.5)	1 (1.5)	-	150 (100)	-	-	27 (90.0)	3 (10.0)	-
3. ปริมาณน้ำ ที่ต้องการใช้ผลิต ลำไย	-	15 (22.1)	53 (77.9)	-	12 (8.0)	138 (92.0)	-	9 (30.0)	21 (70.0)
4. การขาดแคลนน้ำ ในการผลิตลำไย	-	15 (22.1)	53 (77.9)	-	16 (10.7)	134 (89.3)	-	12 (40.0)	18 (60.0)
5. คุณภาพของน้ำที่ นำมาใช้ผลิตลำไย	59 (59.8)	5 (7.4)	4 (5.9)	127 (84.7)	20 (13.3)	3 (2.0)	22 (73.3)	5 (2.0)	3 (1.2)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความเพียงพอของน้ำชลประทานและน้ำฝนในการผลิตลำไยก่อนเกิดภัยแล้ง

ความเพียงพอของน้ำชลประทานและน้ำฝนในการผลิตลำไยก่อนเกิดภัยแล้ง พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดิยวส่วนใหญ่มีน้ำใช้ในการผลิตลำไยเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 80.9 และมีน้ำใช้ในการผลิตลำไยไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 19.1 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีน้ำใช้ในการผลิตลำไยเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 90.7 และมีน้ำใช้ในการผลิตลำไยไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 9.3 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่มีน้ำใช้ในการผลิตลำไยเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 60.0 และมีน้ำใช้ในการผลิตลำไยไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 40.0 ดังตารางที่ 26 นอกจากนี้ยังพบว่าหากปริมาณน้ำในการผลิตลำไยไม่เพียงพอ เกษตรกรประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อจัดตารางเวลาปล่อยน้ำในชลประทาน ซึ่งมีการตกลงกันในกลุ่มผู้ใช้น้ำว่าปล่อยน้ำ 7 วัน หยุดปล่อยน้ำ 7 วัน โดยเกษตรกรบางรายที่มีบ่อน้ำบาดาล ก็จะใช้น้ำจากบ่อน้ำบาดาลแทน

ตารางที่ 26 ความเพียงพอของน้ำในการผลิตลำไย

ความเพียงพอ ของปริมาณ น้ำ	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
น้ำเพียงพอ	55	80.9	136	90.7	18	60.0	209	84.3
น้ำไม่เพียงพอ	13	19.1	14	9.3	12	40	39	15.7
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.3 การผลิตลำไย และการจัดการการผลิตลำไย

การผลิตลำไย พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยวทั้งหมดปลูกลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปปลูกลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมาปลูกลำไยนอกฤดูอย่างเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 31.3 และปลูกลำไยในฤดูอย่างเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 30.0 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ปลูกลำไยในฤดูอย่างเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาปลูกลำไยนอกฤดูอย่างเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 26.7 และปลูกลำไยทั้งในและนอกฤดู คิดเป็นร้อยละ 13.3 ดังตารางที่ 27 นอกจากนี้เกษตรกรให้ข้อมูลว่าการผลิตลำไยทั้งในฤดูและนอกฤดู เกษตรกรได้แยกพื้นที่การผลิตลำไยเพื่อให้มีผลผลิตขายได้ทั้ง 2 ฤดู

ตารางที่ 27 การผลิตลำไยของเกษตรกร

การผลิตลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดี่ยว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
เฉพาะในฤดู	-		45	30.0	18	60.0	63	25.4
เฉพาะนอกฤดู	-		47	31.3	8	26.7	55	22.2
ในฤดู + นอกฤดู*	68	100	58	38.7	4	13.3	130	52.4
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

* หมายเหตุ: การผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดูมีการแยกพื้นที่ในการผลิต

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมดไม่ปลูกลำไยแบบอินทรีย์ เพราะลำไยมีแมลงและศัตรูเป็นจำนวนมาก จึงต้องใช้สารเคมีบ้าง และพบว่าส่วนใหญ่เข้าร่วมการผลิตลำไยตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice, GAP) ของกรมวิชาการเกษตร และไม่เข้าร่วม GAP คิดเป็นร้อยละ 65.7 และ 34.3 ตามลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว เข้าร่วม GAP ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป เข้าร่วม GAP คิดเป็นร้อยละ 58.0 และรองลงมาไม่เข้าร่วม GAP คิดเป็นร้อยละ 42.0 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วม GAP คิดเป็นร้อยละ 73.3 และรองลงมาเข้าร่วม GAP คิดเป็นร้อยละ 26.7 ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 การเข้าร่วม GAP ของเกษตรกร

เข้าร่วมกลุ่ม GAP (คน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
เข้าร่วม	68	100	87	58.0	8	26.7	163	65.7
ไม่เข้าร่วม	-	-	63	42.0	22	73.3	85	34.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

อายุต้นลำไย พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ต้นลำไยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 ถึง 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมา ต้นลำไยมีอายุระหว่าง 11 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.5 และ ต้นลำไยมีอายุมากกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.1 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ต้นลำไยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 ถึง 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.0 รองลงมาต้นลำไยมีอายุ มากกว่า 31 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.0 และ ต้นลำไยมีอายุ ระหว่าง 11 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.7 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ต้นลำไยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11 ถึง 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมาต้นลำไยมีอายุระหว่าง 21 ถึง 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 และต้นลำไยมีอายุระหว่าง 1 ถึง 10 ปีคิดเป็นร้อยละ 13.3 ดังตารางที่ 29 นอกจากนี้ยังพบว่าต้นลำไยที่มีอายุ 1 ถึง 10 ปี เป็นสวนลำไยที่มีการปลูกใหม่ทดแทนต้นเดิมที่เกษตรกรทำการ โค่นทิ้งเพราะให้ผลผลิตลดลง หรือ เป็นสวนที่เริ่มปลูกลำไยใหม่

ตารางที่ 29 อายุต้นลำไย

อายุต้นลำไย (ปี)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
1-10	5	7.4	5	3.3	4	13.3	14	5.6
11-20	18	26.5	7	4.7	13	43.3	38	15.3
21-30	32	47.1	87	58.0	11	36.7	130	52.3
มากกว่า 31 ปี	13	19.1	51	34.0	2	6.7	66	26.6
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

อายุลำไย ต่ำสุด 7 ปี

สูงสุด 35 ปี

ค่าเฉลี่ย 16.94 ปี

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.41

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระยะปลูกลำไย

กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยว ส่วนใหญ่ปลูกลำไยที่ระยะ 8 x 8 เมตร รองลงมา ปลูกลำไยที่ระยะ 7 x 7 เมตร และปลูกลำไยที่ระยะ 10 x 10 เมตร คิดเป็นร้อยละ 80.9 13.2 และ 5.9 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ปลูกลำไยที่ระยะ 8 x 8 เมตร รองลงมาปลูกลำไยที่ระยะ 7 x 7 เมตร และปลูกลำไยที่ระยะ 6 x 6 เมตร คิดเป็นร้อยละ 42.7 32.0 และ 13.3 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ปลูกลำไยที่ระยะ 8 x 8 เมตร รองลงมาปลูกลำไยที่ระยะ 7 x 7 เมตร และปลูกลำไยที่ระยะ 12 x 12 เมตร คิดเป็นร้อยละ 63.3 16.7 และ 10.0 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยที่ระยะ 8 x 8 เมตร ดังตารางที่ 30 นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรบางรายได้อบรมเกี่ยวกับการปลูกลำไยระยะชิด และได้นำมาทดลองในบางแปลง

ตารางที่ 30 ระยะปลูกลำไย

ระยะปลูก ลำไย (เมตรxเมตร)	ปลูกลำไย อย่างเดี่ยว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
5 x 5	-	-	-	-	1	3.3	1	0.4
6 x 6	-	-	20	13.3	-	-	20	8.1
7 x 7	9	13.2	48	32.0	5	16.7	62	25.0
8 x 8	55	80.9	64	42.7	19	63.3	138	55.6
10 x 10	4	5.9	18	12.0	2	6.7	32	9.7
12 x 12	-	-	-	-	3	10.0	3	1.2
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยที่มีระยะปลูกตั้งแต่ 5 x 5 เมตร ถึง 12 x 12 เมตร และพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ส่วนใหญ่ปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 26 ถึง 30 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 72.1 รองลงมาปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 20 ถึง 25 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.5 และ ปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 31 ถึง 35 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.4 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 20 ถึง 25 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 26 ถึง 30 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 32.7 และ ปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 31 ถึง 35 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.7 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 26 ถึง 30 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 20 ถึง 25 ต้นต่อไร่ และปลูกลำไยเฉลี่ยจำนวน 31 ถึง 35 ต้นต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 20 เท่ากัน ดังตารางที่ 31

ตารางที่ 31 จำนวนต้นลำไยเฉลี่ยต่อพื้นที่ 1 ไร่

จำนวน ต้นลำไย (ต้น/ไร่)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
20 - 25	16	23.5	85	56.7	6	20.0	107	43.1
26 - 30	49	72.1	49	32.7	18	60.0	116	46.8
31 - 35	3	4.4	16	10.7	6	20.0	25	10.1
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

จำนวนต้นลำไย ต่ำสุด 24 ต้นต่อไร่

สูงสุด 31 ต้นต่อไร่

ค่าเฉลี่ย 26.8 ต้นต่อไร่

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.88

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ผลผลิตลำไยในช่วง 10 ปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2554 พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณลดลง คิดเป็นร้อยละ 79.4 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 19.1 และมีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 1.5 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 54.0 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณลดลง คิดเป็นร้อยละ 45.3 รองลงมา และมีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 0.7 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณลดลงคิดเป็นร้อยละ 86.7 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณเท่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 10 และมีความคิดเห็นว่าผลผลิตลำไยมีปริมาณ เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.3

ดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 ผลผลิตลำไยในช่วง 10 ปี (พ.ศ. 2545 - พ.ศ. 2554)

ความคิดเห็น เกี่ยวกับผลผลิต ลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)			ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)			ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		
	ลดลง	เท่า เดิม	เพิ่ม ขึ้น	ลดลง	เท่า เดิม	เพิ่ม ขึ้น	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่ม ขึ้น
ปริมาณผลผลิต ลำไย	54 (79.4)	13 (19.1)	1 (1.5)	68 (45.3)	81 (54.0)	1 (0.7)	26 (86.7)	3 (10.0)	1 (3.3)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

การผลิตลำไยในฤดู

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่าลำไยในฤดูมี 4 ระยะ คือ ระยะตัดแต่งกิ่ง ระยะเตรียมต้น ระยะออกดอกและผสมเกสร ระยะติดผล และระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต

ระยะตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิต

จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังมีส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม รองลงมาตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน และตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม คิดเป็นร้อยละ 89.7 7.4 และ 2.9 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม รองลงมาตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม และตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 52.7 30.7 และ 16.7 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม รองลงมาตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม และตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 83.3 13.3 และ 13.3 ตามลำดับ ดังตารางที่ 33 นอกจากนี้เกษตรกรยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าการตัดแต่งกิ่งหรือการเตรียมต้นส่วนใหญ่จะทำหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่เกิน 1 เดือน ส่วนการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ออกช้ากว่ากำหนด เกษตรกรให้ข้อมูลว่า เกิดจากลำไยยังไม่สุกเต็มที่ และเกิดจากไม่มีพ่อก้ามติดต่อขอซื้อลำไย

ตารางที่ 33 ระยะการเก็บเกี่ยวผลผลิตและระยะการตัดแต่งกิ่งลำไยในฤดูของเกษตรกร

ระยะการตัด แต่งกิ่งและ เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ระหว่าง เดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. – ก.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-
มี.ค. – เม.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ค. – มิ.ย.	5	7.4	25	16.7	1	3.3	31	12.5
ก.ค. – ส.ค.	61	89.7	79	52.7	25	83.3	165	66.5
ก.ย. – ต.ค.	2	2.9	46	30.7	4	13.3	52	21.0
พ.ย. – ธ.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระยะลำไยออกดอกและผสมเกสร

พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ต้นลำไยส่วนใหญ่ออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ รองลงมาต้นลำไยออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน และต้นลำไยออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 86.8 7.4 และ 5.9 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปต้นลำไยส่วนใหญ่ ออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ รองลงมาต้นลำไยออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม และต้นลำไยออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 81.3 11.3 และ 7.3 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลุกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ต้นลำไยส่วนใหญ่ออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนมกราคม ถึง กุมภาพันธ์ รองลงมาต้นลำไยออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน และต้นลำไยออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 66.7 26.7 และ 6.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 ระยะการออกดอกและผสมเกสรลำไยในฤดูของเกษตรกร

ระยะออกดอก และผสมเกสร (ระหว่าง เดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลุกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. – ก.พ.	59	86.8	122	81.3	20	66.7	201	81.0
มี.ค. – เม.ย.	5	7.4	11	7.3	8	26.7	24	9.7
พ.ค. – มิ.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
ก.ค. – ส.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
ก.ย. – ต.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ย. – ธ.ค.	4	5.9	17	11.3	2	6.7	23	9.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระยะลำไยติดผล

พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ต้นลำไยส่วนใหญ่ ติดผลช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน รองลงมาต้นลำไยติดผลช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน และ ต้นลำไยติดผลช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 89.7 5.9 และ 4.4 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ต้นลำไยส่วนใหญ่ ติดผลช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน รองลงมาต้นลำไยติดผลช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน และต้นลำไยติดผลช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 94.7 3.3 และ 2.0 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปต้นลำไยส่วนใหญ่ ติดผลช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน รองลงมาต้นลำไยติดผลช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน และ ต้นลำไยติดผลช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 83.3 10.0 และ 6.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 ระยะลำไยติดผลในฤดูของเกษตรกร

ระยะติดผล (ระหว่าง เดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. – ก.พ.	3	4.4	3	2.0	2	6.7	8	3.2
มี.ค. – เม.ย.	61	89.7	142	94.7	25	83.3	228	91.9
พ.ค. – มิ.ย.	4	5.9	5	3.3	3	10.0	12	4.8
ก.ค. – ส.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
ก.ย. – ต.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ย. – ธ.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง ในการผลิตลำไยในฤดู

จากการสัมภาษณ์ พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเคียวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะออกดอกและผสมเกสรมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา ระยะติดผล มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 88.2 และระยะเก็บเกี่ยวมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 14.7 และกลุ่มปลูกลำไยอย่างเคียวส่วนใหญ่ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ระยะตัดแต่งกิ่งไม่มีความเสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 94.1 รองลงมา ระยะเก็บเกี่ยวไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 85.3 และติดผลไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 11.8 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ระยะออกดอกและผสมเกสรมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 98.7 รองลงมา ระยะติดผลมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 86.7 และระยะตัดแต่งกิ่ง คิดเป็นร้อยละ 2.0 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะตัดแต่งกิ่งไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 98.0 รองลงมา ระยะเก็บเกี่ยวไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 95.3 และระยะติดผลไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 13.3 กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะออกดอกและผสมเกสรมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 90.0 รองลงมา ระยะติดผล มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 83.3 และ ระยะเก็บเกี่ยวและระยะตัดแต่งกิ่งมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 10 เท่ากัน ดังตารางที่ 36

ตารางที่ 36 ความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยในฤดู

ความเสี่ยงการเกิด ความเสียหาย ในระยะต่างๆ ของ ลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		รวม
	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	
1.ระยะตัดแต่งกิ่ง	4 (5.9)	64 (94.1)	3 (2.0)	147 (98.0)	3 (10.0)	27 (90.0)	248
2.ระยะออกดอก และผสมเกสร	68 (100)	-	148 (98.7)	2 (1.3)	27 (90.0)	3 (10.0)	248
3.ระยะติดผล	60 (88.2)	8 (11.8)	130 (86.7)	20 (13.3)	25 (83.3)	5 (16.7)	248
4.ระยะเก็บเกี่ยว	10 (14.7)	50 (85.3)	7 (4.7)	143 (95.3)	3 (10.0)	27 (90.0)	248

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

นอกจากนี้ยังพบว่าในระยะตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่มีความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยในฤดูจากการขาดแคลนน้ำ เกิดภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ในช่วงนี้เป็นช่วงที่เก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งลำไยไม่ต้องการน้ำมาก ประกอบกับ ในระยะตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตมีฝนตกบ้าง

ระยะออกดอกและผสมเกสรของลำไย และระยะติดผลมีความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยในฤดูจากการขาดแคลนน้ำ เกิดภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ระยะนี้ลำไยจำเป็นต้องใช้น้ำมาก หากเกิดภัยแล้งจะทำให้ดอกลำไยร่วง ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ชาวบ้านจะให้ความสำคัญมาก และแก้ไขปัญหาโดยการสูบน้ำใส่ต้นลำไย

การผลิตลำไยนอกฤดู

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่าลำไยนอกฤดูมี 5 ระยะ คือ ระยะตัดแต่งกิ่งหรือระยะเตรียมต้น ระยะราดสารโพแทสเซียมคลอไรด์ ระยะออกดอกและผสมเกสร ระยะติดผล และระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต

ระยะตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตของการผลิตลำไยนอกฤดู

พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดิยส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ รองลงมาตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 95.6 และ 4.4 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ รองลงมาตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 72.7 และ 27.3 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ รองลงมาตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน คิดเป็นร้อยละ 63.3 และ 36.7 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ ดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 ระยะตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไยนอกฤดู

ระยะการตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิต (ระหว่างเดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. - ก.พ.	65	95.6	109	72.7	19	63.3	193	77.8
มี.ค. - เม.ย.	3	4.4	41	27.3	11	36.7	55	22.2
พ.ค. - มิ.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
ก.ค. - ส.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
ก.ย. - ต.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ย. - ธ.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระยะราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ของการผลิตลำไยนอกฤดู

พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังมีส่วนใหญ่ราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน และราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม คิดเป็นร้อยละ 61.8 และ 38.2 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม และราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ 46.7 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน และราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม คิดเป็นร้อยละ 53.3 และ 46.7 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์ในช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน ดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 ระยะราคาสารโปแตสเซียมคลอไรด์

ระยะราคาสาร โปแตสเซียม คลอไรด์ (ระหว่าง เดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. – ก.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-
มี.ค. – เม.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ค. – มิ.ย.	42	61.8	70	46.7	16	53.3	128	51.6
ก.ค. – ส.ค.	26	38.2	80	53.3	14	46.7	120	48.4
ก.ย. – ต.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ย. – ธ.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระยะออกดอกและผสมเกสรของการผลิตลำไยนอกฤดู

พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดิยส่วนใหญ่ต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม รองลงมาต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม และต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 51.5 33.8 และ 14.7 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม รองลงมาต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม และต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 50.7 33.3 และ 16.0 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม รองลงมาต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกันยายน ถึง เดือนตุลาคม และต้นลำไยมีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนมิถุนายน คิดเป็นร้อยละ 56.7 30.0 และ 13.3 ตามลำดับซึ่งแสดงให้เห็นว่าต้นลำไยส่วนใหญ่มีระยะออกดอกและผสมเกสรช่วงเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนสิงหาคม ดังตารางที่ 39

ตารางที่ 39 ระยะออกดอกและผสมเกสรของการผลิตลำไยนอกฤดู

ระยะออกดอก และผสมเกสร (ระหว่าง เดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดิย		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. – ก.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-
มี.ค. – เม.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ค. – มิ.ย.	10	14.7	24	16.0	4	13.3	38	15.3
ก.ค. – ส.ค.	35	51.5	76	50.7	17	56.7	128	51.6
ก.ย. – ต.ค.	23	33.8	50	33.3	9	30.0	82	33.0
พ.ย. – ธ.ค.	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระยะติดผลของการผลิตลำไยนอกฤดู

พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังส่วนใหญ่ต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม รองลงมาต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม และต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม คิดเป็นร้อยละ 75.0 14.7 และ 10.3 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม รองลงมาต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม และต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 58.0 32.7 และ 9.3 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม รองลงมาต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม และต้นลำไยมีระยะติดผลช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม คิดเป็นร้อยละ 76.7 13.3 และ 10.0 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ต้นลำไยส่วนใหญ่มีระยะติดผลช่วงเดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นระยะที่เกษตรกรระบุว่าไม่มีความเสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายในการผลิตลำไย ดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ระยะติดผลของการผลิตลำไยนอกฤดู

ระยะติดผล (ระหว่างเดือน)	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=68)		(n=150)		(n=30)		(n=248)	
ม.ค. – ก.พ.	-	-	-	-	-	-	-	-
มี.ค. – เม.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
พ.ค. – มิ.ย.	-	-	-	-	-	-	-	-
ก.ค. – ส.ค.	7	10.3	49	32.7	3	10.0	59	23.8
ก.ย. – ต.ค.	51	75.0	87	58.0	23	76.7	161	64.9
พ.ย. – ธ.ค.	10	14.7	14	9.3	4	13.3	28	11.3
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความเสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้ง หรือฝนทิ้งช่วง ในการผลิตลำไยนอกฤดู

จากการสัมภาษณ์พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมักมีความคิดเห็นว่าระยะติดผลมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 42.6 รองลงมาระยะออกดอกและผสมเกสรมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 35.3 และระยะราดสารโพแทสเซียมคลอเรต มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 19.1 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะเก็บเกี่ยวไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 43.1 รองลงมาระยะตัดแต่งกิ่งไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 92.6 รองลงมาระยะตัดแต่งกิ่งไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 89.7 และระยะราดสารโพแทสเซียมคลอเรตไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 80.9

กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นว่า ระยะติดผลมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 38.7 รองลงมาระยะออกดอกและผสมเกสรมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 22.7 และระยะราดสารโพแทสเซียมคลอเรตมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 16.7 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะเก็บเกี่ยว และระยะตัดแต่งกิ่ง ไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 96.0 เท่ากันรองลงมาระยะราดสารโพแทสเซียมคลอเรตไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 83.3

กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะราดสารโพแทสเซียมคลอเรตมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 63.3 รองลงมาระยะติดผลมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 46.7 และระยะออกดอก และผสมเกสรมีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 40.0 กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าระยะเก็บเกี่ยวไม่มีความเสี่ยงคิดเป็นร้อยละ 90.0 รองลงมาระยะตัดแต่งกิ่งไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 86.7 และระยะออกดอกและผสมเกสรไม่มีความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 60.0 ดังตารางที่ 41

ตารางที่ 41 ความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยนอกฤดู

ความเสี่ยงการเกิด ความเสียหาย ในระยะต่างๆ ของ ลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		รวม
	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	เสี่ยง	ไม่เสี่ยง	
	1.ระยะตัดแต่งกิ่ง	7 (10.3)	61 (89.7)	6 (4.0)	144 (96.0)	4 (13.3)	
2.ระยะราดสาร โพแทสเซียมคลอ เรต	13 (19.1)	55 (80.9)	25 (16.7)	125 (83.3)	19 (63.3)	11 (36.7)	248
3.ระยะออกดอก และผสมเกสร	24 (35.3)	44 (64.7)	34 (22.7)	116 (77.3)	12 (40.0)	18 (60.0)	248
4.ระยะติดผล	29 (42.6)	39 (57.4)	58 (38.7)	92 (61.3)	14 (46.7)	16 (53.3)	248
5.ระยะเก็บเกี่ยว	5 (7.4)	63 (92.6)	6 (4.0)	144 (96.0)	3 (10.0)	27 (90.0)	248

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

นอกจากนี้ยังพบว่าในระยะตัดแต่งกิ่งและเก็บเกี่ยวผลผลิตไม่มีความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยในฤดูจากการขาดแคลนน้ำ เกิดภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ในช่วงนี้เป็นช่วงที่เก็บเกี่ยวผลผลิตซึ่งลำไยไม่ต้องการน้ำมาก ซึ่งสามารถสูบน้ำจากบ่อบาดาลหรือระบบชลประทานให้ต้นลำไยได้

ระยะราดสารโพแทสเซียมคลอเรตไม่มีความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยในฤดูจากการขาดแคลนน้ำ เกิดภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ระยะนี้ลำไยไม่ต้องการน้ำมาก เพราะ บริเวณรากต้นลำไยต้องการแค่ให้ดินมีความชื้น เพื่อให้ รากของต้นลำไยดูดซึมสารโพแทสเซียมคลอเรตได้ดี ประกอบกับในระยะนี้ ตรงกับฤดูฝน จึงทำให้มีน้ำเพียงพอต่อต้นลำไย

ระยะออกดอกและผสมเกสรของลำไย และระยะติดผลมีความเสี่ยงการเกิดความเสียหายในระยะต่างๆ ของการผลิตลำไยในฤดูจากการขาดแคลนน้ำ เกิดภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง โดย

เกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ระบายน้ำลำไยจำเป็นต้องใช้น้ำมาก หากเกิดภัยแล้งจะทำให้ดอก
ลำไยร่วง และแก้ไขโดยการสูบน้ำใส่ต้นลำไย

ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไย

ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไยในฤดู พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ในปีพ.ศ.
2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง ส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา
มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่ในการให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ต่อ 1
ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 80.9 16.2 และ 2.9 ตามลำดับ และในปีพ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้ง พบว่าส่วน
ใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมามีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 1
สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่ในการให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.0
44.1 และ 5.9 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ในปีพ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง
ส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมามีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3
สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่ในการให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 83.3
14.0 และ 2.7 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้ง พบว่าส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้น
ลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมามีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่
การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 72.7 25.5 และ 2.0 ตามลำดับ และกลุ่มปลูก
ลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง ส่วนใหญ่มีความถี่การให้
น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมามีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง และ
มีความถี่ในการให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.0 23.3 และ 6.7 ตามลำดับ

ในปีพ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้งหรือฝนทิ้งช่วง พบว่าส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้น
ลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมามีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็น
ร้อยละ 60.0 และ 40.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 42 นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรเพิ่มความถี่การให้
น้ำบ่อยขึ้นในปี พ.ศ. 2553 ที่เกิดภัยแล้ง แต่บางพื้นที่ไม่มีน้ำ จึงทำให้ไม่สามารถให้น้ำบ่อยได้
ส่งผลให้ต้นไม้บางส่วนได้รับความเสียหายจากการขาดน้ำ

ตารางที่ 42 ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไยในฤดู ในช่วงเกิดภัยแล้ง และไม่เกิดภัยแล้ง

ความถี่การให้น้ำ ลำไยในฤดู (สัปดาห์ / ครั้ง)	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2552	ปี 2553
1 สัปดาห์	2 (2.9)	30 (44.1)	4 (2.7)	38 (25.5)	2 (6.7)	12 (40.0)
2 สัปดาห์	55 (80.9)	34 (50.0)	125 (83.3)	109 (72.7)	21 (70.0)	18 (60.0)
3 สัปดาห์	11 (16.2)	4 (5.9)	21 (14.0)	3 (2.0)	7 (23.3)	-
รวม	68 (100)	68 (100)	150 (100)	150 (100)	30 (100)	30 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไยนอกฤดู พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ในปีพ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง ส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 4 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.0 42.6 และ 7.4 ตามลำดับ และในปีพ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้ง พบว่าส่วน ใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 94.1 และ 5.9 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง ส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 4 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่ในการให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 73.4 15.7 และ 13.3 เท่ากัน และในปีพ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้ง พบว่าส่วนใหญ่ มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 1 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 80.0 16.0 และ 4.0 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป

ในปีพ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 4 สัปดาห์ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 3 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง และมีความถี่ในการให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 46.7 33.3 และ 20.0 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัย แล้ง พบว่าส่วนใหญ่มีความถี่การให้น้ำต้นลำไย 2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง รองลงมา มีความถี่การให้น้ำ ต้นลำไย 3 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 90.0 และ 10.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 43 นอกจากนี้ยัง พบว่า เกษตรกรมีความต้องการเพิ่มความถี่การให้น้ำบ่อยขึ้น แต่บางพื้นที่ไม่มีน้ำจึงทำให้ต้นลำไย บางส่วนได้รับความเสียหาย และในปีพ.ศ. 2552 ที่ไม่เกิดภัยแล้ง ความถี่การให้น้ำขึ้นอยู่กับ ความชื้นที่มีอยู่ในดิน โดยเกษตรกรจะเป็นผู้ประเมินความถี่และระยะเวลาการให้น้ำ ซึ่งเกษตรกร ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ใช้เวลาการให้น้ำต้นลำไยประมาณ 10 ถึง 15 นาที ต่อ 1 ต้น ในกรณีที่ใช้ เครื่องสูบน้ำ หากมีน้ำจากระบบชลประทานเกษตรกรใช้วิธีให้น้ำ แบบท่วมขังใน และในปีพ.ศ. 2553 ที่เกิดภัยแล้ง ทำให้บางพื้นที่เกษตรกรไม่สามารถสูบน้ำจากบ่อบาดาล หรือแหล่งน้ำอื่นๆ มาให้ต้นลำไยได้ เนื่องจากไม่มีน้ำเพียงพอ

ตารางที่ 43 ความถี่การให้น้ำในการผลิตลำไยนอกฤดูในช่วงเกิดภัยแล้ง และไม่เกิดภัยแล้ง

ความถี่การให้น้ำ ลำไยนอกฤดู (สัปดาห์ / ครั้ง)	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2552	ปี 2553
1 สัปดาห์	-	4 (5.9)	-	6 (4.0)	-	-
2 สัปดาห์	34 (50.0)	64 (94.1)	20 (13.3)	120 (80.0)	6 (20.0)	27 (90.0)
3 สัปดาห์	29 (42.6)	-	110 (73.3)	24 (16.0)	10 (33.3)	3 (10.0)
4 สัปดาห์	5 (7.4)	-	20 (13.3)	-	14 (46.7)	-
รวม	68 (100)	68 (100)	150 (100)	150 (100)	30 (100)	30 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.4 ข้อมูลเศรษฐกิจ

แหล่งเงินทุนเพื่อนำมาประกอบอาชีพผลิตลำไยในครอบครัวต่อปี พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวใช้ทุนของตนเองและกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก รองลงมาใช้ทุนส่วนตัว และกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก คิดเป็นร้อยละ 66.2 19.1 และ 14.7 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปใช้ทุนของตนเองและกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก รองลงมาใช้ทุนส่วนตัว และกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก และใช้ทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 78.7 13.3 และ 8.0 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ใช้ทุนของตนเองและกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก รองลงมาใช้ทุนส่วนตัว และกู้ยืมจากแหล่งทุนภายนอก และใช้ทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 53.3 36.7 และ 10.0 ตามลำดับ ดังตารางที่ 44

ตารางที่ 44 แหล่งเงินทุน

แหล่งเงินทุน	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และ รับจ้างทั่วไป (n=30)	รวม (n=248)
ของตนเองทั้งหมด	13 (19.1)	12 (8.0)	3 (10.0)	28 (11.3)
กู้ยืมทั้งหมด	10 (14.7)	20 (13.3)	11 (36.7)	41 (16.5)
ของตนเองและกู้ยืมบางส่วน	45 (66.2)	118 (78.7)	16 (53.3)	179 (72.2)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จำนวนเงินทุนที่นำมาประกอบอาชีพผลิตลำไยในครอบครัวต่อปี พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้าง และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ใช้เงินทุนของตัวเองทั้งหมดเฉลี่ย 35,909 34,454 และ 31,220 บาทต่อปีตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 กลุ่มเท่ากับ 30,210 บาทต่อปี การใช้แหล่งทุนเพื่อนำมาประกอบอาชีพผลิตลำไยแบบกู้ยืมบางส่วนและเงินส่วนตัวบางส่วน พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป และ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป กู้ยืมบางส่วนเฉลี่ย 25,211 16,122 และ 16,039 บาทต่อปีตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 กลุ่ม เท่ากับ 18,266 บาทต่อปี การใช้ทุนจาก

ของตนเองบางส่วน พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่น และรับจ้างทั่วไป ใช้ทุนจากของตนเองบางส่วนเฉลี่ย 22,053 19,776 และ 16,111 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเฉลี่ย 19,519 บาทต่อปี

การกู้ยืมทั้งหมดพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป กู้ยืมจาก ธกส.คิดเป็นค่าเฉลี่ย 40,656 40,100 และ 39,050 บาทต่อปีตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 3 กลุ่ม เท่ากับ 40,018 บาทต่อปี ส่วนการยืมสินค้าจากร้านขายสารเคมีเกษตร กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป และ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ยืมสารเคมีเกษตรเป็นเงินเฉลี่ย 36,234 35,602 และ 34,852 บาทต่อปีตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยทั้ง 3 กลุ่มเท่ากับ 34,132 บาทต่อปี ดังตารางที่ 45

นอกจากนี้ยังพบว่า ร้านขายสารเคมีเกษตรในท้องถิ่นมีบริการให้สินเชื่อแก่เกษตรกร โดยเกษตรกรสามารถไปยืมปุ๋ยและสารเคมีมาใช้ก่อน เมื่อมีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยแล้วจึงค่อยนำมาจ่ายทีหลังโดยคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 3 ต่อเดือน ซึ่งถ้าผู้ขอยืมสารเคมีเกษตรเป็นคนในหมู่บ้านที่รู้จักมักคุ้น โดยใช้หลักฐานต่างๆ เช่น โฉนดที่ดิน ทะเบียนรถจักรยานยนต์ เป็นต้น มาวางเป็นหลักประกันและไม่ต้องมีผู้ค้ำประกัน

ตารางที่ 45 จำนวนเงินทุนเพื่อให้นำมาเป็นทุนประกอบอาชีพผลิตลำไย (บาท/ปี)

ลักษณะเงินทุน	ปลูกลำไย	ปลูกลำไย	ปลูกลำไยปลูก	เฉลี่ยรวม (n=248)
	อย่างเดียว (n=68)	และรับจ้าง ทั่วไป (n=150)	พืชอื่นๆ และ รับจ้างทั่วไป (n=30)	
1. ของตนเองทั้งหมด	35,909	34,454	31,220	30,210
2. กู้ยืมบางส่วน + ของตนเองบางส่วน	25,211	16,039	16,122	18,266
3. กู้ยืมทั้งหมดจาก	22,053	19,776	16,111	19,519
- ธ.ก.ส	40,656	40,100	39,050	40,018
- อื่นๆ เช่น ร้านขายสารเคมีเกษตร	36,234	34,852	35,602	34,132

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลำไย

การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตลำไย ศึกษาเฉพาะถึงต้นทุนที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ โดยต้นทุนที่นำมาวิเคราะห์คือ ต้นทุนผันแปร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ต้นทุนผันแปร คือ ค่าใช้จ่ายในการผลิตลำไยอันเกิดจากการใช้ปัจจัยผันแปร ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามปริมาณการผลิต แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ค่าใช้จ่ายวัสดุ ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าฮอร์โมน ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช ค่าไม้ค้ำกิ่งลำไย ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น

2) ค่าใช้จ่ายแรงงาน ได้แก่ แรงงานดูแลรักษาเช่น การให้น้ำ พ่นยา ใส่ปุ๋ย พรวนดิน การป้องกันและกำจัดวัชพืช งานเก็บเกี่ยว และตัดแต่งกิ่ง ซึ่งพิจารณาค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด ซึ่งค่าใช้จ่ายเงินสด ได้แก่ ค่าใช้จ่ายปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่เกษตรกรซื้อโดยจ่ายเป็นเงินสด ส่วนค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง การใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่เป็นของเกษตรกรเอง โดยไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด ซึ่งจะประเมินเป็นค่าใช้จ่ายตามราคาของสินค้า หรืออัตราค่าจ้างในท้องถิ่น เช่น ค่าแรงงานในครอบครัว และแรงงานแลกเปลี่ยน โดยเพศชายมีค่าแรงระหว่าง 180 บาทต่อวัน ส่วนผู้หญิง มีค่าแรงงานระหว่าง 150 บาทต่อวัน

1) ค่าใช้จ่ายวัสดุ

ค่าปุ๋ย พบว่าเนื่องจากการส่งเสริมการผลิตลำไย โดยกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการ (ลำไย GAP) โดย มีการรณรงค์ให้ใส่ปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยหมัก ในช่วงปลายปี 2552 จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ผสมปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ โดยมีอัตราส่วนปุ๋ยเคมี 1 ส่วน ต่อ ปุ๋ยชีวภาพ 3 ส่วน ใช้กับปุ๋ยทุกสูตร (ส่วนใหญ่มี 2 สูตร คือ 46-0-0 และ 15-15-15) เฉลี่ยต่อต้นประมาณ 1 กิโลกรัม และใน 1 ปี เกษตรกรใส่ปุ๋ย ประมาณ 4 ครั้ง ซึ่งสามารถจำแนกตามกลุ่มได้ ดังนี้ กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวในปีพ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีค่าปุ๋ย 1,529 และ 1,650 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ในปี พ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีค่าปุ๋ย 1,472 และ 1,505 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ในปีพ.ศ. 2552 และ พ.ศ. 2553 มีค่าปุ๋ย 1,453 และ 1,568 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ค่าฮอร์โมน พบว่าเกษตรกรใช้ฮอร์โมนเพื่อเปิดตาดอก และช่วงลำไยออกดอกเท่านั้น ซึ่ง กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว ในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 มีค่าฮอร์โมน 590 และ 612 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553

มีค่าฮอร์โมน 515 และ 564 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 มีค่าฮอร์โมน 558 และ 546 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ พบว่าเกษตรกรที่ผลิตลำไยในฤดู บางรายใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์เพื่อเพิ่มจำนวนผลผลิตลำไย โดยใส่จำนวนครั้งหนึ่งของการใส่สารโพแทสเซียมคลอไรด์ในการผลิตลำไยนอกฤดู ส่วนการใช้สารโพแทสเซียมคลอไรด์ในการเร่งให้ลำไยออกดอกนอกฤดูนั้น เกษตรกรใส่สารในปริมาณ 1 ถึง 3 กิโลกรัมต่อต้น สำหรับราคาสารโพแทสเซียมคลอไรด์ที่เกษตรกรใช้ อยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 46 ถึง 70 บาทแล้วแต่คุณภาพความเข้มข้นและปริมาณการซื้อซึ่งในปี พ.ศ. 2552 และปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อาศัยค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ 2,893 บาทต่อไร่ และ 3,641 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ 2,680 บาทต่อไร่ และ 3,061 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ 2,740 บาทต่อไร่ และ 3,124 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชพร้อมกัน โดยผสมทั้งหมดเข้าด้วยกันลงในถัง 200 ลิตร ต่อ 1 ถึง 2 ไร่ (ขึ้นอยู่กับทรงพุ่มของต้นลำไย) ตามอัตราส่วนที่ระบุในฉลาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อาศัยค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช 430 บาทต่อไร่ และ 648 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช 281 บาทต่อไร่ และ 310 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีค่าสารเคมีป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช 168 บาทต่อไร่ และ 350 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช พบว่าทั้ง 3 กลุ่มจะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชในกลุ่มคูคซึม บริเวณไม่มีต้นลำไย เช่น มุมสวนหรือในบริเวณที่รกทึบ ส่วนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชในกลุ่มไม่คูคซึม (เกษตรกรเรียกยาเผาหญ้า) ในบริเวณใต้ต้นลำไย โดยกลุ่มสารเคมีกำจัดวัชพืชทั้ง 2 นี้ กลุ่มเกษตรกรทั้ง 3 กลุ่มให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าใช้ตามอัตราที่ระบุในฉลาก ซึ่งถ้าพิจารณาจำแนกตาม กลุ่มการผลิตลำไย พบว่าในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อาศัยค่าสารเคมีกำจัดวัชพืชคิดเป็นเงินเฉลี่ย 140 บาทต่อไร่ และ 100 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช คิดเป็นเงินเฉลี่ย 160 บาทต่อไร่ และ 91 บาทต่อไร่

ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปฉีดพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช คิดเป็นเงินเฉลี่ย 150 บาทต่อไร่ และ 99 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ค่าไม้ค้ำกิ่งลำไย เมื่อลำไยเริ่มเจริญเติบโตมีกิ่งใบมากขึ้น เกษตรกรจำเป็นต้องใช้ไม้ค้ำกิ่งลำไยเพื่อพุงลำต้นไม่ให้โค่นล้มง่าย ซึ่งการใช้ไม้ค้ำจะใช้เมื่อลำไยอายุ 3 ปี ไม้ค้ำกิ่งลำไยสามารถเคลื่อนย้ายได้กรณีผลผลิตลำไยทั้งในและนอกฤดูแต่เกษตรกรไม่นิยมทำ เนื่องจากว่าการค้ำกิ่งลำไยจะใช้ค้ำกิ่งตลอดปีแม้จะไม่ให้ผลผลิตก็ตามเพื่อป้องกันการโค่นล้มของต้นลำไย ไม้ค้ำกิ่งลำไยส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่มีราคาอันละ 10 ถึง 30 บาท แล้วแต่ปริมาณการซื้อ จำนวนการใช้ไม้ค้ำจะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของลำไย ไม้ค้ำมีอายุใช้งานได้ 2 ปี ถ้าพิจารณาตามกลุ่มการผลิตลำไยพบว่า ในปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2552 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อายุไม้ค้ำกิ่งลำไย 1,288 บาทต่อไร่ และ 704.4 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป มีค่าไม้ค้ำกิ่งลำไย 950 บาทต่อไร่ และ 860 บาทต่อไร่ ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างมีค่าไม้ค้ำกิ่งลำไย 900 บาทต่อไร่ และ 764 บาทต่อไร่ ตามลำดับดังตารางที่ 46

ค่าน้ำมัน ได้แก่ น้ำมันเบนซิน ดีเซล และน้ำมันหล่อลื่น เกษตรกรจะใช้กับเครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นยา และเครื่องตัดหญ้า แต่ปัจจุบันเกษตรกรบางรายจะใช้ไฟฟ้าในการสูบน้ำให้กับต้นลำไยแทนน้ำมันเชื้อเพลิง เนื่องจากมีความประหยัดกว่า จากข้อมูลที่ได้พบว่า ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้กับอุปกรณ์จะอยู่ที่ประมาณ 150 ถึง 200 บาทต่อครั้ง ส่วนน้ำมันหล่อลื่นที่ใส่ จะใช้งานได้ประมาณ 1 ปี หรือประมาณ 14 ครั้ง ถึงจะมีการเปลี่ยน ซึ่งการคำนวณค่าน้ำมันหล่อลื่นจะคิดที่ราคาเฉลี่ยลิตรละ 85 ถึง 100 บาท แต่ปริมาณการใช้ เกษตรกรไม่สามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจน ซึ่งสามารถพิจารณาตามกลุ่มได้ดังนี้ ในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อายุค่าน้ำมัน 362 บาทต่อไร่ 446 บาทต่อไร่ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีค่าน้ำมัน 270 บาทต่อไร่ และ 372 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีค่าน้ำมัน 237 บาทต่อไร่ และ 290 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ค่าไฟฟ้า กลุ่มเกษตรกรใช้เครื่องสูบน้ำที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของท่อส่งระหว่าง 4 หลุต ถึง 2 นิ้ว โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำ น้ำบาดาล และสระน้ำเข้าสู่สวนลำไย พบว่าในปีพ.ศ. 2553 และ ปีพ.ศ. 2552 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อายุค่าไฟฟ้า 150 และ 272 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีค่าไฟฟ้า 124 และ 160 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีค่าน้ำมัน 136 และ 182 บาทต่อไร่ ตามลำดับดังตารางที่ 46

ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ กลุ่มเกษตรกรให้ข้อมูลว่า การซ่อมแซมอุปกรณ์และเครื่องทุ่นแรงที่เกี่ยวกับทางการเกษตร สามารถซ่อมแซมและแก้ไขเองได้บางอย่าง ทำให้สามารถลดต้นทุนลงได้ ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2552 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 210 และ 240 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 120 และ 140 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ 100 บาทต่อไร่ และ 140 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ตารางที่ 46

2) ค่าใช้จ่ายแรงงาน พบว่าเป็นเพศชาย มีค่าแรง 180 บาทต่อวัน ส่วนผู้หญิงมีค่าแรงงาน 150 บาทต่อวัน โดยอัตราค่าแรงงานไม่แตกต่างกันในแต่ละการจัดการ ส่วนอัตราค่าแรงงานสูงหรือ ต่ำขึ้นอยู่กับช่วงเวลาตลาดแรงงานในท้องถิ่นต้องการแรงงาน เช่น ถ้าในช่วงเวลานั้นในท้องถิ่นมีความต้องการแรงงานมากจะทำให้แรงงานสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกเป็น 4 ส่วนหลักๆ ดังนี้

ค่าแรงให้น้ำ และใส่ปุ๋ย พบว่ากลุ่มเกษตรกรใส่ปุ๋ยพร้อมกับการให้น้ำลำไย โดยปริมาณการให้น้ำขึ้นอยู่กับปริมาณความชื้นที่มีอยู่ในดิน ส่วนใหญ่เกษตรกรจะให้น้ำต้นลำไยโดยวิธีการให้น้ำแบบฝิวดินโดยปล่อยน้ำลงในคันดินสูงประมาณ 5 ถึง 10 เซนติเมตรกว้างประมาณ 2 x 2 เมตร ที่ทำไว้บริเวณโคนต้นจนเต็มจึงย้ายไปต้นอื่น ซึ่งมีความถี่ในการให้น้ำ 1 สัปดาห์ต่อครั้ง ถึง 4 สัปดาห์ ต่อ ครั้ง

ค่าแรงพ่นสารเคมีป้องกันโรคและแมลง พบว่ากลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่จะผสมสารเคมีป้องกันโรคและแมลงพร้อมกันและฉีดพ่น 15 ถึง 21 วันต่อครั้ง ตามอัตราที่บอกในฉลาก นอกจากนี้เกษตรกรยังให้ข้อมูลเพิ่มว่า สารเคมีป้องกันโรค และแมลงจำนวน 1 ถัง หรือ ปริมาณ 200 ลิตร จะพ่น ได้ 1.5 ถึง 2 ไร่

ค่าแรงพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช พบว่ากลุ่มเกษตรกรให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า การผลิตลำไยในฤดูจะมีจำนวนความถี่ในการจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืชบ่อยกว่าเพราะอยู่ในช่วงฤดูฝน

ค่าแรงตัดแต่งกิ่ง พบว่ากลุ่มเกษตรกรใช้วิธีจ้างเหมาค่าแรง โดยมีเจ้าของสวนร่วมตัดแต่งด้วย บางครั้งก็มีแรงงานในครอบครัวมาช่วยตัดแต่งกิ่ง 1 ครั้งหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตภายใน 1 เดือน

ซึ่งถ้าพิจารณาตามกลุ่มพบว่าในปี พ.ศ. 2552 และ ปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว มีค่าแรงเฉลี่ย 1,986 และ 2,550 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป มี

ค่าแรงเฉลี่ย 1,960 และ 2,268 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป มีค่าแรงเฉลี่ย 1,890 และ 2,060 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 46

ตารางที่ 46 ต้นทุนผันแปรการผลิตลำไย (บาท/ไร่/ปี)

ต้นทุนผันแปร	กลุ่มปลูกลำไย อย่างเดียว		กลุ่มปลูกลำไยและ รับจ้างทั่วไป		กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และ รับจ้างทั่วไป	
	2552	2553	2552	2553	2552	2553
ค่าวัสดุ						
1.ค่าปุ๋ย	1,529	1,650	1,472	1,505	1,453	1,568
2.ค่าฮอร์โมน	590	612	515	564	558	546
3.ค่าสารโทแทสซีเอ็มคลอเรต	2,893	3,641	2,680	3,061	2,740	3,124
4.ค่าสารเคมีป้องกันและ กำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช	430	648	281	310	168	350
5.ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	140	100	160	91	150	99
6.ค่าไม้ค้ำกิ่งลำไย	1,288	704	950	860	900	764
7.ค่าน้ำมันดีเซล/เบนซิน/ น้ำมันหล่อลื่น	362	446	270	37	237	290
8.ค่าไฟฟ้า	150	272	124	160	136	182
9.ค่าซ่อมแซมเครื่องจักร/ อุปกรณ์	210	240	120	140	100	140
ค่าแรง	1,986	2,550	1,960	2,268	1,890	2,060
รวม	9,578	10,863	8,532	8,996	8,332	9,123

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ผลผลิตลำไยต่อไร่

จากการประชุมกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในกาผลิตลำไย พบว่า ต้นลำไยส่วนใหญ่จะให้ผลผลิตไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับอายุ การดูแลต้นลำไย และสภาพอากาศ ซึ่งในปีพ.ศ. 2552 และปีพ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนี้อาจมีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 1,350 และ 840 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 62.2 ตามลำดับ ซึ่งมีผลผลิตลดลงร้อยละ 37.8 รองลงมาคือกลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 1,300 และ 1,000 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 76.9 ตามลำดับ ซึ่งมีผลผลิตลดลงร้อยละ 23.1 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 1,200 และ 960 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 100 และ 80.0 ตามลำดับ ซึ่งมีผลผลิตลดลงร้อยละ 20.0 ดังแสดงในตารางที่ 38 นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าในปี พ.ศ. 2553 เกิดภัยแล้งอย่างรุนแรงทำให้ต้นลำไยตาย 1 ใน 4 ของสวน ส่งผลให้ผลผลิตมีปริมาณลดลง แต่ก็มีผลทำให้ราคาลำไยสูงขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2552 ดังตารางที่ 47

ตารางที่ 47 ผลผลิตลำไย (กก./ไร่)

ผลผลิตลำไย	กลุ่มปลูกลำไย อย่างเดียว		กลุ่มปลูกลำไยและ รับจ้างทั่วไป		กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และ รับจ้างทั่วไป	
	จำนวน (กก./ไร่)	ร้อยละ	จำนวน (กก./ไร่)	ร้อยละ	จำนวน (กก./ไร่)	ร้อยละ
พ.ศ. 2552	1,350	100.0	1,300	100.0	1,200	100.0
พ.ศ. 2553	840	62.2	1,000	76.9	960	80.0
ผลผลิตลดลง		37.8		23.1		20.0

ที่มา: ประชุมกลุ่ม (2554)

ภาพรวมของผลตอบแทนจากการผลิตลำไยในฤดู และการผลิตลำไยนอกฤดู

จากการประชุมกลุ่ม พบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดี่ยวในปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553 มีรายสุทธิเท่ากับ 6,422 บาทต่อไร่ และ 3,137 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีรายสุทธิเท่ากับ 7,468 บาทต่อไร่ และ 6,004 บาทต่อไร่ ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีรายสุทธิเท่ากับ 4,668 บาทต่อไร่ และ 3,877 บาทต่อไร่ ตามลำดับ ดังตารางที่ 48

กลุ่มเกษตรกรยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในปี พ.ศ. 2553 ที่เกิดภัยแล้ง จึงทำให้ปริมาณผลผลิตลำไยมีน้อย แต่ได้ราคาสูงกว่าในปีที่ผ่านมา ตามกลไกของตลาดแต่ภัยแล้งก็ทำให้ผลผลิตบางส่วนไม่ได้คุณภาพ เช่น ผลร่วง เปลือกหนา รสชาติไม่ดี และลำไยขึ้นต้นตายจากการขาดน้ำ เพราะน้ำในบ่อบาดาลสูบไม่ขึ้น เกษตรกรบางส่วนที่พอมีทุน จะลงทุนซื้อน้ำจากหมู่บ้านอื่น ราคาคันละ 400 ถึง 800 บาท ส่วนราคาขึ้นอยู่กับระยะทาง ซึ่งรถ 1 คันสามารถบรรทุกน้ำได้ประมาณ 1,000 ถึง 1,500 ลิตร ซึ่งต้องใช้ 2 คันต่อ 1 ไร่ จึงทำให้ในปี พ.ศ. 2553 เกษตรกรบางส่วนจึงขาดทุน เพราะผลผลิตที่ออกมาขายไม่ได้ถึงแม้ราคาลำไยจะสูงกว่าปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ในส่วนของน้ำที่อุปโภค บริโภคในส่วนของครัวเรือน ก็ไม่เพียงพอด้วย

ตารางที่ 48 ต้นทุนรวม และผลตอบแทน ของการผลิตลำไย (บาท/ไร่/ปี)

ต้นทุนรวม และ ผลตอบแทน (บาท/ไร่)	กลุ่มปลูกลำไยอย่าง เดี่ยว		กลุ่มปลูกลำไยและ รับจ้างทั่วไป		กลุ่มปลูกลำไย ปลูก พืชอื่นๆ และรับจ้าง ทั่วไป		รวม (เฉลี่ย)	
	2552	2553	2552	2553	2552	2553	2552	2553
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กิโลกรัม)	11.9	16.7	12.3	15.0	10.0	13.5	11.7	15.0
ราคาขายเหมา (บาท/ไร่)	16,000	14,000	16,000	15,000	13,000	13,000	15,000	14,000
ต้นทุนผันแปร (บาท/ไร่)	9,578	10,863	8,532	8,996	8,332	9,123	9,578	10,863
รายได้สุทธิ (บาท/ไร่)	6,422	3,137	7,468	6,004	4,668	3,877	5,422	3,137

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ราคาเฉลี่ยรับซื้อลำไยช่อและลำไยร่วง

การประชุมกลุ่ม พบว่าในปีพ.ศ. 2552 ราคาลำไยช่อในฤดูและนอกฤดู ลำไยเกรด AA (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลำไย 2.4 ถึง 2.5 เซนติเมตร) มีราคา 17.0 และ 19.0 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ลำไยเกรด A (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลำไย 2.2 ถึง 2.4 เซนติเมตร) มีราคา 14.0 และ 16.5 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ลำไยเกรด B (ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลำไย 1.9 ถึง 2.4 เซนติเมตร) มีราคา 12 และ 14.5 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ และลำไยเกรด C (คละขนาด) มีราคา 6.0 และ 9.0 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ส่วนในปี พ.ศ. 2553 ราคาลำไยช่อในฤดูและนอกฤดู ลำไยเกรด AA มีราคา 22.0 และ 23.0 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ลำไยเกรด A มีราคา 16.0 และ 18.5 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ลำไยเกรด B มีราคา 13.0 และ 14.5 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ และลำไยเกรด C มีราคา 9.0 และ 9.0 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 49

ตารางที่ 49 ราคาเฉลี่ยรับซื้อลำไยช่อและลำไยร่วง ตามขนาด (ปีพ.ศ. 2552 และ ปีพ.ศ. 2553)

ขนาดลำไย	ราคา (บาท/กิโลกรัม)			
	พ.ศ. 2552		พ.ศ. 2553	
	ในฤดู	นอกฤดู	ในฤดู	นอกฤดู
AA	17.0	19.0	22.0	23.0
A	14.0	16.5	16.0	18.5
B	12.0	14.5	13.0	14.5
C	6.0	9.0	9.0	9.0

ที่มา : ประชุมกลุ่ม (2554)

4.5 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อสถานการณ์ภัยแล้ง

สถานการณ์ภัยแล้ง ในช่วง 5 ปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2554 จากการสัมภาษณ์เกษตรกร ผู้ปลูกลำไย พบว่าเกษตรกรให้ข้อมูลเกี่ยวกับปี ที่เกิดภัยแล้งดังนี้ กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวนั้นปีที่เกิดภัยแล้งคือ ปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นร้อยละ 88.2 และ 72.1 ตามลำดับ กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ระบุปีที่เกิดภัยแล้งคือ ปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นร้อยละ 98.7 และ 85.3 ตามลำดับ และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป ระบุว่าปีที่เกิดภัยแล้งคือ ปี พ.ศ. 2553 และ ปี พ.ศ. 2550 คิดเป็นร้อยละ 80.0 และ 83.3 ตามลำดับ ดังตารางที่ 50

ตารางที่ 50 ปีที่เกิดภัยแล้ง

ปีพ.ศ. ที่เกิดภัย แล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)		รวม (n=248)
	แล้ง	ไม่แล้ง	แล้ง	ไม่แล้ง	แล้ง	ไม่แล้ง	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
2554	10 (14.7)	58 (85.3)	10 (6.7)	140 (93.0)	7 (23.3)	23 (76.7)	248
2553	60 (88.2)	8 (11.8)	148 (98.7)	2 (1.0)	24 (80.0)	6 (20.0)	248
2552	14 (20.6)	54 (79.4)	11 (7.3)	139 (92.7)	4 (13.2)	26 (86.7)	248
2551	7 (10.3)	61 (89.7)	20 (13.3)	130 (86.7)	11 (36.7)	19 (63.3)	248
2550	49 (72.1)	11 (27.9)	128 (85.3)	22 (14.7)	25 (83.3)	5 (16.7)	248

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรเรื่องการรับรู้ถึงผลกระทบจากภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไยทั้ง 3 กลุ่มส่วนใหญ่ รับรู้ถึงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 91.9 เพราะประสบด้วยตัวเอง โดยสังเกตจากปริมาณผลผลิตลำไย และปริมาณน้ำฝนและน้ำอ่างในเก็บน้ำที่ลดลง รวมไปถึงติดตามข่าวสารจากโทรทัศน์ วิทยุ ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพจะพบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวทั้งหมดรับรู้ถึงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 100.0 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป รับรู้ถึงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 90.7 รองลงมาไม่รู้ถึงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 9.3 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป รับรู้ถึงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมาไม่รู้ถึงภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 ดังตารางที่ 51

ตารางที่ 51 การรับรู้ของเกษตรกรต่อปัญหาภัยแล้งและฝนทิ้งช่วงในรอบ 10 ปี

การรับรู้ถึง ภัยแล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
รับรู้	68	100.0	136	90.7	24	80.0	228	91.9
ไม่รู้	-	-	14	9.3	6	20.0	20	8.1
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

หลังจากเกษตรกรประสบกับปัญหาภัยแล้งในปี พ.ศ. 2553 กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าอาชีพปลูกลำไยเป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว แต่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมาช่วยให้ความรู้และการเตรียมตัวรับมือกับภัยแล้งคิดเป็นร้อยละ 73.5 รองลงมามีความคิดเห็นว่า เป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว ไม่ว่าจะสถานการณ์จะเป็นอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 26.5 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า อาชีพปลูกลำไยเป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว แต่หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมาช่วยให้ความรู้และการเตรียมตัวรับมือกับภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมามีความคิดเห็นว่า เป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้วไม่

ว่าสถานการณ์จะเป็นอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 14.0 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปมีความคิดเห็นว่า อาชีพปลูกลำไยเป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว แต่หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องมาช่วยให้ความรู้และการเตรียมตัวรับมือกับภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมา มีความคิดเห็นว่า เป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว ไม่ว่าจะสถานการณ์จะเป็นอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 16.7 และมีความคิดเห็นว่า ควรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นแทนคิดเป็นร้อยละ 1.2 ดังตารางที่ 52

ตารางที่ 52 ความคิดเห็นต่ออาชีพต่อภัยแล้ง

ความคิดเห็นต่ออาชีพ การผลิตลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้าง ทั่วไป (n=30)	รวม (ร้อยละ)
1. เป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว	18 (26.5)	21 (14.0)	5 (16.7)	62 (25.0)
2. เป็นอาชีพที่เหมาะสมแล้ว แต่ หน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรที่ เกี่ยวข้องต้องมาช่วยให้ความรู้และ การเตรียมรับมือ	50 (73.5)	132 (88.0)	11 (36.7)	193 (73.8)
3. ควรเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น แทน	-	-	3 (10)	3 (1.2)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

เมื่อเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลแม่สอยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับภัยแล้ง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รับฟังและเตรียมตัวรับมือด้วยตัวเอง และมีความคิดเห็นว่า รับฟังแต่เห็นว่าการป้องกันเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 57.6 และ 42.4 ตามลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า รับฟังและเตรียมตัวรับมือด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 66.2 และมีความคิดเห็นว่า รับฟังแต่เห็นว่าการป้องกันเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 33.8 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป

ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า รับฟังและเตรียมตัวรับมือด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 52.7 และมีความคิดเห็นว่าเป็นว่ารับฟังแต่เห็นว่าการป้องกันเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 47.3 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า รับฟังและเตรียมตัวรับมือด้วยตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 60.0 และมีความคิดเห็นว่าเป็นว่ารับฟังแต่เห็นว่าการป้องกันเป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 40.0 ดังตารางที่ 53

ตารางที่ 53 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อภัยแล้ง

ความคิดเห็นของเกษตรกร ที่มีต่อภัยแล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	รวม (ร้อยละ)
1. รับฟังแต่เห็นว่าการ ป้องกันเป็นหน้าที่ของ หน่วยงานภาครัฐ	23 (33.8)	71 (47.3)	12 (40.0)	105 (42.4)
2. รับฟังและเตรียมตัวรับมือ ด้วยตัวเอง	45 (66.2)	79 (52.7)	18 (60.0)	143 (57.6)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเกิดภัยแล้งบ่อยครั้ง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติ แต่ใช้การจัดการในการผลิตลำไย รองลงมา มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติและไม่ได้ให้ความสำคัญกับภัยแล้ง และจะย้ายไปอยู่ที่ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 84.7 12.5 และ 2.4 ตามลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติ แต่ใช้การจัดการในการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 83.8 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติไม่ได้ให้ความสำคัญกับภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ 16.2 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติ แต่ใช้การจัดการในการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 85.3 รองลงมา มีความคิดเห็นว่าเป็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติและไม่ได้ให้ความสำคัญกับภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ 12.0 และย้ายไปอยู่ที่ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 2.0 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้าง

ทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า จะอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติ แต่ใช้การจัดการในการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 83.3 รองลงมา มีความคิดเห็นว่า จะย้ายไปอยู่ที่ใหม่ คิดเป็นร้อยละ 10.0 และอาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติและไม่ได้ให้ความสำคัญกับภัยแล้งคิดเป็นร้อยละ 6.7 ดังตารางที่ 54 นอกจากนี้ ยังพบว่าเกษตรกรบางรายที่มีที่ตั้งสวนลำไยไม่เหมาะสม มีความคิดเห็นว่าควรย้ายที่อยู่ใหม่ในพื้นที่ที่ดีกว่าเดิม

ตารางที่ 54 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการเกิดภัยแล้ง

ความคิดเห็นของเกษตรกร ที่มีต่อการเกิดภัยแล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	รวม (ร้อยละ)
1. อาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติ และไม่ได้ให้ความสำคัญกับภัยแล้ง	11 (16.2)	18 (12.0)	2 (6.7)	31 (12.5)
2. อาศัยอยู่ที่เดิมตามปกติ แต่ใช้การ จัดการในการผลิตลำไย*	57 (83.8)	128 (85.3)	25 (83.3)	210 (84.7)
3. หันไปปลูกพืชชนิดอื่นแทน	-	1 (0.7)	-	1 (0.4)
4. ย้ายไปอยู่ที่ใหม่	-	3 (2.0)	3 (10.0)	6 (2.4)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

* หมายเหตุ การจัดการในการผลิตลำไย ขยายความต่อในตารางที่ 55
ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.6 การจัดการกับปัญหากล้วยแล้ง

เกษตรกรมีวิธีการจัดการกับปัญหากล้วยแล้งที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2553 โดยวิธีการต่างๆ ดังนี้

กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียว พบว่าการจัดการเรื่องน้ำและความชื้นในปี พ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง โดยเกษตรกรทั้งหมดทำคันดินบริเวณโคนต้นเพื่อกักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาใช้วัสดุคลุมดินเช่นใบลำไย ใบไม้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 69.1 และพรวนดินคิดเป็นร้อยละ 60.3 ส่วนในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้งกลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวมีการจัดการและแก้ปัญหาโดยเกษตรกรทั้งหมดทำคันดินบริเวณโคนต้นเพื่อกักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาใช้วัสดุคลุมดินเช่นใบลำไย ใบไม้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 89.7 และสร้างหรือหาแหล่งน้ำไว้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 88.2 ดังตารางที่ 55

กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป พบว่าการจัดการเรื่องน้ำและความชื้นในปีพ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง โดยเกษตรกรทั้งหมดทำคันดินบริเวณโคนต้นเพื่อกักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาใช้วัสดุคลุมดินเช่นใบลำไย ใบไม้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 61.3 และตัดแต่งกิ่งเพื่อลดการคายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 11.3 ส่วน ปีพ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้งเกษตรกรมีการจัดการและแก้ปัญหาโดยเกษตรกรทั้งหมดทำคันดินบริเวณโคนต้นเพื่อกักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาใช้วัสดุคลุมดินเช่นใบลำไย ใบไม้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 59.3 และและสร้างหรือหาแหล่งน้ำไว้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 24.7 ดังตารางที่ 55

กลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป พบว่าการจัดการเรื่องน้ำและความชื้นในปีพ.ศ. 2552 ซึ่งไม่เกิดภัยแล้ง โดยเกษตรกรทั้งหมดจะทำคันดินบริเวณโคนต้นเพื่อกักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาใช้การตัดแต่งกิ่งเพื่อลดการคายน้ำ คิดเป็นร้อยละ 43.3 และใช้วัสดุคลุมดินเช่นใบลำไย ใบไม้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 40.0 ส่วน พ.ศ. 2553 ซึ่งเกิดภัยแล้งเกษตรกรมีการจัดการและแก้ปัญหาโดยเกษตรกรทั้งหมดทำคันดินบริเวณโคนต้นเพื่อกักน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาเกษตรกรสร้างหรือหาแหล่งน้ำไว้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 76.7 และใช้วัสดุคลุมดินเช่นใบลำไย ใบไม้อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 50.0 ดังตารางที่ 55

นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรบางรายใส่สารโปแตสเซียมคลอไรด์ในการผลิตลำไยในฤดู ปริมาณครึ่งหนึ่งจากการใส่สารในการผลิตลำไยนอกฤดูเพื่อให้ปริมาณลำไยเพิ่มขึ้น และเมื่อไม่สามารถแก้ไขปัญหากล้วยแล้งได้เกษตรกรจะปล่อยต้นลำไยทิ้งไว้ และรอเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงที่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

ตารางที่ 55 การจัดการและการแก้ปัญหา ในปีที่เกิดภัยแล้งและไม่เกิดภัยแล้ง

ความถี่การให้น้ำ ลำไยนอกฤดู	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	
	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2552	ปี 2553	ปี 2552	ปี 2553
1. ใช้วัสดุคลุมโคนต้น	47 (69.1)	61 (89.7)	92 (61.3)	89 (59.3)	12 (40.0)	15 (50.0)
2. ทำคันดินกั้นน้ำโคนต้น	68 (100)	68 (100)	150 (100)	150 (100)	30 (100)	30 (100)
3. ตัดแต่งกิ่งลดการคายน้ำ	34 (50.0)	41 (60.3)	17 (11.3)	38 (25.3)	13 (43.3)	12 (40)
4. พรวนดิน	41 (60.3)	46 (67.6)	15 (10.0)	10 (6.7)	11 (36.7)	10 (33.3)
5. สร้าง/หาแหล่งน้ำไว้ใช้	21 (30.9)	60 (88.2)	2 (1.3)	37 (24.7)	3 (10.0)	23 (76.7)
6. ขอความช่วยเหลือจากรัฐ	-	51 (75.0)	-	12 (8.0)	-	14 (46.7)
7. อื่นๆ ชื้อน้ำจากที่อื่นมาใส่ต้นลำไย	-	10 (14.7)	-	-	-	3 (10.0)
รวม	68 (100)	68 (100)	150 (100)	150 (100)	30 (100)	30 (100)

หมายเหตุ ตอบมากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.7 การปรับตัวจากผลกระทบภัยแล้ง

พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกลำไย มีการปรับตัวรับมือกับสถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2553 ในระดับครัวเรือน ถึง ระดับชุมชน ดังนี้

ระดับครัวเรือน

เกษตรกรพยายามหาวิธีเพื่อให้ผลผลิตลำไยไม่เกิดความเสียหายจากภัยแล้ง เช่น การเตรียมความพร้อมของต้นลำไย โดยการบำรุงต้นลำไยให้แข็งแรงปราศจากโรคและแมลงศัตรูตั้งแต่กิ่งให้โปร่งเพื่อให้อากาศหมุนเวียนได้สะดวก ซึ่งพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยมีการเตรียมความพร้อมของต้นลำไย คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาถักคุดน้ำไว้ใช้ เช่น สูบน้ำจากชลประทานมาเก็บไว้ในสระหรือในที่กักเก็บน้ำ คิดเป็นร้อยละ 73.5 และทำการขุดสระน้ำและเจาะบ่อน้ำบาดาลเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 29.4 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปมีการเตรียมความพร้อมของต้นลำไย คิดเป็นร้อยละ 66.7 รองลงมาถักคุดน้ำไว้ใช้คิดเป็นร้อยละ 46.7 และทำการขุดสระน้ำและเจาะบ่อน้ำบาดาลเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 3.3 ส่วนกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปทั้งหมดถักคุดน้ำไว้ใช้ คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาได้มีการเตรียมความพร้อมของต้นลำไย คิดเป็นร้อยละ 56.7 และทำการขุดสระน้ำและเจาะบ่อน้ำบาดาลเพิ่มคิดเป็นร้อยละ 33.3 ดังตารางที่

56

ตารางที่ 56 การปรับตัวระดับครัวเรือน

การปรับตัวระดับครัวเรือน	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)
1. ถักคุดน้ำไว้ใช้	50 (73.5)	70 (46.7)	30 (100)
2. ขุดสระ/บ่อน้ำ เพิ่ม	20 (29.4)	5 (3.3)	10 (33.3)
3. เตรียมความพร้อมของต้นลำไย	68 (100)	100 (66.7)	17 (56.7)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)

หมายเหตุ ตอบมากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ระดับชุมชน

เกษตรกรพยายามหาวิธีเพื่อให้ผลผลิตลำไยไม่เกิดความเสียหาย โดย ระดับชุมชนส่วนใหญ่มีการพึ่งตนเองก่อนโดยมีการประชุมจัดเวรจ่ายน้ำในเขตชลประทาน และเชิญวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอจอมทองมาให้ความรู้เรื่องการวางแผนการใช้น้ำในการเกษตรอย่างประหยัด ซึ่งสามารถบรรเทาปัญหาได้บ้าง แต่ต่อมาก็ยังได้เพิ่มความรุนแรงขึ้น จนชุมชนไม่สามารถรับมือไหวจึงได้ประชุมในระดับชุมชนและมีมติให้ผู้ใหญ่บ้านติดต่อขอความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สอยเพื่อให้การช่วยเหลือ ซึ่งถ้าพิจารณาตามกลุ่มอาชีพพบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าในระดับชุมชนมีการร้องขอไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้การช่วยเหลือผ่านผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 85.3 รองลงมาในชุมชนมีการให้ความรู้เรื่องการวางแผนการใช้น้ำอย่างประหยัดโดยเชิญวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอจอมทอง คิดเป็นร้อยละ 82.4 และในชุมชนมีการประชุมจัดเวรจ่ายน้ำในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 63.2 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป ในชุมชนมีการประชุมจัดเวรจ่ายน้ำในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาชุมชนมีการให้ความรู้เรื่องการวางแผนการใช้น้ำอย่างประหยัด คิดเป็นร้อยละ 33.3 และในชุมชนมีการร้องขอไปยังหน่วยงานราชการผ่านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้การช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 21.3 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีการให้ความรู้เรื่องการวางแผนการใช้น้ำอย่างประหยัด คิดเป็นร้อยละ 76.7 รองลงมาในชุมชนมีการประชุม จัดเวรจ่ายน้ำในเขตชลประทาน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และในชุมชนมีการร้องขอไปยังหน่วยงานราชการในท้องถิ่นผ่านผู้ใหญ่บ้านเพื่อให้การช่วยเหลือคิดเป็นร้อยละ 43.4 ดังตารางที่ 57

ตารางที่ 57 การปรับตัวระดับชุมชน

การปรับตัวระดับชุมชน	ปลุกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลุกลำไย และรับจ้าง ทั่วไป (n=150)	ปลุกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	รวม n=248 (ร้อยละ)
1. มีการประชุม จัดเวรจ่ายน้ำ ในเขตชลประทาน	43 (63.2)	51 (34.0)	21 (70.0)	95 (38.3)
2. การให้ความรู้เรื่อง การวางแผนการใช้น้ำอย่าง ประหยัด	56 (82.4)	50 (33.3)	23 (76.7)	129 (52.0)
3. มีการร้องขอไปยัง อบต. เพื่อให้การช่วยเหลือ	58 (85.3)	32 (21.3)	13 (43.4)	103 (41.5)
4. อื่นๆ ชุดลอก คลอง/ แม่น้ำ	13 (19.1)	5 (3.3)	8 (26.7)	26 (10.4)

หมายเหตุ ตอบมากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ภายหลังการเกิดภัยแล้งในตำบลแม่สอย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าความเสียหายจะไม่รุนแรงมาก ถ้ามีการวางแผนและการป้องกัน โดยมีการกักตุนน้ำไว้ใช้ มีการแยกพื้นที่การผลิตลำไย เพื่อผลิตลำไยในฤดูและนอกฤดู คิดเป็นร้อยละ 62.0 และมีความคิดเห็นว่าเป็นเหตุสุดวิสัยสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกฤดู คิดเป็นร้อยละ 38.0

ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มการผลิตลำไยจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวยังส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ความเสียหายจะไม่รุนแรงมาก ถ้ามีการวางแผนและการป้องกันคิดเป็นร้อยละ 55.9 และมีความคิดเห็นว่าเป็นเหตุสุดวิสัยสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกฤดู คิดเป็นร้อยละ 44.1 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ความเสียหายจะไม่รุนแรงมาก ถ้ามีการวางแผนและการป้องกัน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และมีความคิดเห็นว่าเป็นเหตุสุดวิสัยสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกฤดู คิดเป็นร้อยละ 35.5 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไปส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ความเสียหายจะไม่รุนแรงมาก ถ้ามีการวางแผนและการป้องกันคิดเป็นร้อยละ 63.3 และมีความคิดเห็นว่าเป็นเหตุสุดวิสัยสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกฤดู คิดเป็นร้อยละ 36.7 ดังตารางที่ 58

ตารางที่ 58 ความคิดเห็นต่อความเสียหายที่เกิดจากภัยแล้ง

การดำเนินการ	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้าง ทั่วไป (n=30)	รวม (ร้อยละ)
1. เป็นเหตุสุดวิสัยสามารถ เกิดขึ้นได้กับทุกฤดู	30 (44.1)	53 (35.5)	11 (36.7)	94 (38.0)
2. ความเสียหายไม่รุนแรงมาก ถ้ามีการวางแผนและ การป้องกัน	38 (55.9)	97 (78.0)	19 (6.3)	154 (62.0)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

การได้รับความรู้และการส่งเสริมการผลิตลำไย

การอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย พบว่ากลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวทั้งหมดเคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไป เคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 59.7 รองลงมาไม่เคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 43.3 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป เคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 53.3 รองลงมาไม่เคยอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย คิดเป็นร้อยละ 46.7 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรเคยผ่านการอบรมการอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไย ดังตารางที่ 59

ตารางที่ 59 การอบรมเกี่ยวกับการผลิตลำไยในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา (ปี พ.ศ. 2552 - พ.ศ. 2554)

การอบรม การผลิตลำไย	ปลูกลำไย อย่างเดียว		ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป		ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป		รวม	
	จำนวน (n=68)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=30)	ร้อยละ	จำนวน (n=248)	ร้อยละ
1.เคย	68	100	85	59.7	16	53.3	169	68.1
2.ไม่เคย	-	-	65	43.3	14	46.7	79	31.9
รวม	68	100	150	100	30	100	248	100

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

ประสบการณ์ของเกษตรกรและการได้รับข่าวสาร

แหล่งความรู้ที่ใช้แก้ปัญหาภัยแล้ง เกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลแม่สอย ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า ได้ความรู้จากการทดลองปฏิบัติเอง รองลงมาได้จากการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ และได้จากการประชุมหมู่บ้าน ประชุมตำบล ฯ คิดเป็นร้อยละ 43.1 19.8 และ 13.3 ตามลำดับ ซึ่งถ้าพิจารณาแยกตามกลุ่มอาชีพจะพบว่า กลุ่มปลูกลำไยอย่างเดียวส่วนใหญ่ได้ความรู้จากการทดลองปฏิบัติเอง คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาได้ความรู้จากการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 42.6 และได้ความรู้จากประชุมหมู่บ้าน ประชุมตำบล ฯ และ การอบรมต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 2.9 เท่ากัน กลุ่มปลูกลำไยและรับจ้างทั่วไปได้ความรู้จากการทดลองปฏิบัติเองคิดเป็นร้อยละ 43.3 รองลงมาได้ความรู้จากการประชุมหมู่บ้าน ประชุมตำบล ฯ คิดเป็นร้อยละ 20.7 และได้ความรู้หนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 20.7 และกลุ่มปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้าง

ทั่วไปได้รับความรู้จากการฟังจากวิทยุ โทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาได้รับความรู้จากการทดลองปฏิบัติเอง คิดเป็นร้อยละ 23.3 และได้รับความรู้จากการการอบรมต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 20.0 ดังตารางที่ 60

ตารางที่ 60 การได้รับข่าวสารของเกษตรกร

แหล่งความรู้ในการแก้ปัญหา ภัยแล้ง	ปลูกลำไย อย่างเดียว (n=68)	ปลูกลำไย และรับจ้างทั่วไป (n=150)	ปลูกลำไย ปลูกพืชอื่นๆ และรับจ้างทั่วไป (n=30)	รวม (ร้อยละ)
1. ฟังจากวิทยุ โทรทัศน์	29 (42.6)	10 (6.7)	10 (33.3)	49 (19.8)
2. หนังสือพิมพ์ วารสารต่างๆ	-	30 (20.0)	3 (10.0)	33 (13.3)
3. การอบรมต่างๆ จาก หน่วยงานกระทรวงเกษตรฯ	2 (2.9)	14 (9.3)	6 (20.0)	22 (8.9)
4. การประชุมหมู่บ้าน ประชุมตำบล ฯ	2 (2.9)	31 (20.7)	4 (13.3)	37 (14.9)
5. ทดลองปฏิบัติเอง	35 (51.5)	65 (43.3)	7 (23.3)	107 (43.1)
รวม	68 (100)	150 (100)	30 (100)	248 (100)

ที่มา: จากการสำรวจ (2554)

4.8 ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของภัยแล้งต่อการผลิตลำไย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคสำคัญของภัยแล้งต่อการผลิตลำไย ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค

ในปีพ.ศ. 2553 ที่เกิดภัยแล้งเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในตำบลแม่สอยประสบกับปัญหาด้านระบบชลประทาน คือ ไม่มีน้ำเพียงพอในการให้น้ำลำไย ถึงแม้จะมีการประชุมและจัดเวรปล่อยน้ำในระบบชลประทาน โดย ปล่อยน้ำ 7 วัน และหยุดปล่อยน้ำ 7 วันแล้ว นอกจากนี้แม่น้ำปิงที่เป็นแหล่งน้ำหลักที่กลุ่มเกษตรกรใช้น้ำทำการสูบน้ำไว้ในอ่างเก็บน้ำต่างๆ เกิดดินแข็งในฤดูแล้งช่วงเดือนมีนาคม ถึง เดือน กันยายน ทำให้ไม่สามารถสูบน้ำมาเก็บไว้ได้ และถึงน้ำที่หน่วยงานราชการนำมาให้ใช้เพื่อสำรองน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้งขาดจากการการใช้งานในปีที่ผ่านมา ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรกรให้ข้อมูลว่า การที่ภัยแล้งน่าจะมีส่วนที่เกิดจากป่าต้นน้ำถูกทำลาย ทำให้ป่าไม่มีจำนวนลดลง ส่งผลให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาล และเกษตรกรยังขาดความรู้ในเรื่องการรักษาป่า ปัญหาด้านชุมชน พบว่าชาวบ้านไม่ค่อยสนใจการประชุมรับข่าวสารที่ผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ นำมาบอกกล่าว และเกษตรกรไม่สนใจรับข่าวสารส่วนปัญหาด้านการผลิตลำไย พบว่าปุ๋ยและสารเคมีมีราคาเพิ่มขึ้นจากแต่ก่อน ทำให้ต้นทุนในการผลิตลำไยสูงขึ้น ซึ่งสวนทางกับราคาผลผลิตลำไยต่ำลง และผลผลิตลำไยเสียหายภัยแล้ง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การผลิตลำไย เกษตรกรควรวางแผนการผลิต เช่น การปรับลดหรือการเพิ่มพื้นที่การผลิตลำไย และเตรียมหาแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้ในสวนเมื่อเกิดภัยแล้ง เช่น การขุดสระน้ำ การเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรที่จะสร้างประตูละบายน้ำและสร้างฝายกั้นน้ำเพิ่มเติมเพื่อกักเก็บน้ำปิงจนมีระดับน้ำที่เพียงพอให้เครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้าสูบน้ำไปเก็บไว้ในอ่างเก็บน้ำต่างๆ ได้ และควรมีโครงการปรับปรุงระบบส่งน้ำชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบลแม่สอย ส่วนวิธีการให้น้ำต้นลำไย ผู้วิจัยคิดว่าควรทำการปรับปรุงระบบการให้น้ำโดยนำระบบสปริงเกลอร์มาใช้แทนการให้น้ำแบบท่วมขัง ซึ่งสามารถประหยัดน้ำและกำหนดจุดให้น้ำได้ นอกจากนี้การตรวจสอบภาชนะที่กักเก็บน้ำให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ไม่มีรอยร้าวซึม และการปรับปรุงสระเก็บน้ำให้มีการซึมออกนอกของน้ำลดลง จะทำการใช้น้ำในช่วงที่เกิดปัญหาภัยแล้งมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะด้านงานวิจัยในครั้งต่อไป

การค้นคว้าอิสระเรื่อง ผลกระทบของภัยแล้งและการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูก
ลำไยในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภัยแล้ง
ในปี 2554 ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลบางอย่างไม่ชัดเจนนักเนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถระบุข้อมูลได้
ชัดเจน ดังนั้น ดังนั้นข้อมูลเรื่อง ผลกระทบของภัยแล้งและการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย
ในตำบลแม่สอย อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งหากมีผู้สนใจนำไปศึกษาต่อ
จึงควรรศึกษาเรื่องแนวทางการแก้ปัญหาในตำบลแม่สอย เพื่อที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูล
ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปผนวกกับแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำในตำบลแม่สอยต่อไป